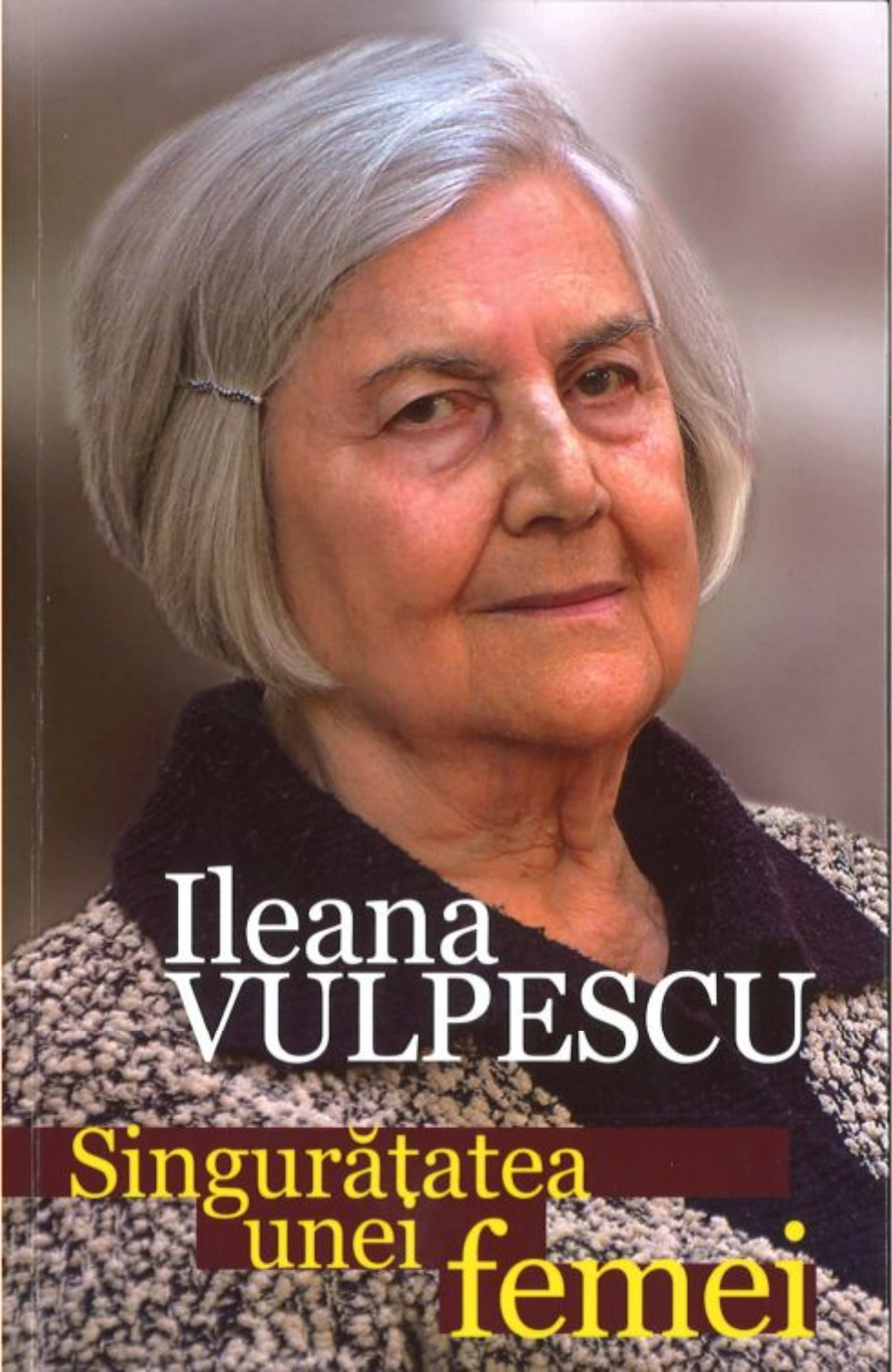

Ileana VULPESCU

Singurătatea unei femei

ILEANA VULPESCU

Singurătatea unei femei

Coator scenariu: George Bănică

Editura Tempus

Ploieşti 2023

Cuprins

Prefață _____ 4
TABLOUL 1 _____ 8
TABLOUL 2 _____ 23
TABLOUL 3 _____ 36
TABLOUL 4 _____ 49
TABLOUL 5 _____ 54
Postfață _____ 65
INSTANTANEE FOTO _____ 71

Prefa**ţă**

Era o toamnă, ca şi astăzi. Caldă şi blândă, privind în jur uşor surprinsă. Cerul înalt şi luminos, aerul proaspăt şi limpede, mirosind a bine şi a struguri de Valea Călugărească rumeniţi sub lună plină. Peste noapte, la Ploieşti, plouase – şi ziua se deschidea ca o imensă priveliişte, sub cele mai frumoase auspicii. Iar eu chiar aveam nevoie de bun augur.

...Era toamna anului 1996. De doi ani, înfiinţasem, în Ploieştiul natal, Editura „Tempus" – şi mă descurcam. Lucrasem în domeniul cărţii – şi nu mi-a fost prea greu să mă adaptez economiei de piaţă. Publicasem câteva cărţi – mai ales, traduceri – întâmpinate bine de public. Aş zice – privind înapoi (fără mânie!) – că editura mergea binişor. Şi totuşi, ceva nu ma mulţumea; un gând, încă neclar, nu-mi dădea pace. Şi, deodată – brusc, aş zice – am înţeles; lipsea literatura română contemporană! Revelaţia am avut-o citind romanul scriitoarei Ileana Vulpescu, Carnetul din port-hart, *proaspăt apărut în Editura „Eminescu" (prima ei carte, după anul de răspântie 1989). Şi m-am decis: Voi merge să le solicit acceptul pentru a publica, la Editura „Tempus", alte cărţi semnate de domniile lor – reeditări şi inedite. Ştiam tot ce publicaseră până atunci – şi citisem mare parte din opera lor.*

*...Bat sfios la uşă – şi intru în... raiul c**ărţ**ilor. În câteva minute, eram de când lumea împreună. Astfel am devenit editoarea principală, apoi exclusivă, a operei marilor scriitori Ileana Vulpescu şi Romulus Vulpescu. Edită şi inedită.*

Nu voi înşira, acum, toate volumele Vulpescu tipărite. Sunt zeci de titluri – în tiraje de mii de exemplare. Totul pe spezele Editurii „Tempus” – difuzate în toată țara – şi foarte bine primite de publicul doritor de carte bună românească. Un exemplu: am tipărit o casetă cu 12 volume, cuprinzând întreaga operă a Ilenei Vulpescu, realizată de ea însăşi. Şi încă ceva, corolar la aceste (aproape) două decenii de colaborare fructuoasă, ambii mi-au lăsat, moştenire, drepturile de autor asupra operei lor.

...Este şi astăzio toamnă, ca şi atunci. Astăzi când bat la uşa Teatrului Odeon din Bucureşti, în speranța descoperirii piesei de teatru Singurătatea unei femei *sau cum o denumesc unii exegeți Arta conversației 2, care este un arc peste timp a Artei conversației 1, a cărei premieră a avut loc pe scena acestui teatru, cu Dorina Lazăr şi Florin Zamfirescu, în rolurile principale. Alături de: Adriana Trandafir, Eugen Ungureanu, Olga Bucătaru, Vasile Ichim, Ileana Codarcea, Neculai Ivănescu şi George Bănică; regizor – Eugen Todoran. Dorința mea (înțeleasă ca datorie de inimă şi conştiință) era să public această carte la Editura „Tempus”. Avusesem câteva convorbiri – prin e-mail şi telefon – cu doamna Dorina Lazăr, actriță şi directoare, precum şi cu Secretariatul literar. Convorbiri amiabile, profesioniste.*

...Bat la uşă cu emoție, pregătită pentru posibile (neştiute) confruntări. Mă întâmpină secretara literară, doamna Dorina Achim, de o amabilitate rar întâlnită. Încerc să mă scuz, să reiau firul poveştii, dar dânsa mă opreşte cu un gest şi-un zâmbet: „Ştiu. Totul e pregătit”. Eu încerc să scot actele cu drepturile de autor, să... – dar acelaşi zâmbet mă linişteşte: „V-am pregătit o mapă cu textul piesei şi cu alte câteva materiale importante” – şi-mi întinde dosarul felicitându-mă pentru inițiativa de a publica piesa. Bâigui: „Mulțumesc... scuzați”... nu mai rețin exact tot ce-am spus; eram pur şi simplu tulburată –

îndreptându-mă spre uşă. „Dacă mai aveți nevoie de ceva informații sunați-mă” – mă ajung din urmă cuvintele dânsei.

...Am mai avut nevoie – şi-am primit: afişe, imagini din spectacole, cronici din presă, alte documente cu valoare literară, pe care cititorul le va afla în paginile cărții de față: Singurătatea unei femei sau final de Arta conversației. *Spre bucuria editorului – şi spre bucuria cititorului care, sper, va avea o surpriză plăcută.*

Irina Gheorghiu
Editura Tempus
Ploieşti

PERSONAJE:

Sânziana	–	50 de ani
Maria	–	fiica ei, 30 de ani
Tudor	–	soțul Sânzianei, 50 de ani
Alexandru	–	fost soț al Sânzianei, 60 de ani
Marina	–	doctoriță, 60 de ani
Prima fiică	–	50 de ani
A doua fiică	–	45 de ani

TABLOUL 1

Decorul reprezintă o sufragerie mare, mobilată cu gust. Pe perete se văd două locuri în care au fost tablouri.

Sufrageria va rămâne cadru fix în desfăşurarea acțiunii. Schimbările de decor, care vor interveni, se vor face în avanscenă.

E toamnă.

Maria *(iese din stânga, unde se presupune că sunt dependințele. În timp ce-şi pune pardesiul)*: Ți-am comunicat hotărârea mea. Poți să spui ce vrei.

Sânziana *(în urma ei)*: Nu poți să faci aşa ceva...

Maria *(o ia de umeri)*: Mamă, te rog nu mai face drame din orice!

Sânziana: Asta numeşti tu „drame din orice”? Tu n-ai copii ca să ştii ce-nseamnă să-i plece omului un copil la dracu' cu cărți şi altul să-şi pună coada pe spinare, aşa deodată. Să te vezi în ceas de bătrânețe singur cuc, după ce toată viața...

Maria *(întrerupând-o)*: Dracu' cu cărți unde i-a plecat „omului” un copil e la Los Angeles nu e-n pădure, iar al doilea copil se mută în Bucureşti la cinşpe minute de-aici. Şi nu se mută la vreun fante. Se mută la tat-său.

Sânziana: Preferam la un fante.

Maria: Vezi, asta e! Nu e vorba de ce „preferi” tu. E vorba de viața mea, *a mea*. Am dreptul să fac ce vreau cu ea.

Sânziana *(cu ironie tristă)*: Juridic vorbind aşa e... Aş vrea atât de mult să ştiu de ce.

Maria: Fiindcă şi el e om, mamă. Nici el nu mai e tânăr şi e singur, singur de tot.

Sânziana: I-auzi! De când ai devenit aşa de duioasă cu *„ex mio padre”* cum îi ziceai?

Maria: De când a-nceput să-mi fie milă de el.

Sânziana: Mai degrabă cred...

Maria *(foarte curioasă)*: Mai degrabă crezi?

Sânziana: N-are importanță ce cred eu. Nu mai are nicio importanță pentru nimeni.

Maria *(care fraza întreruptă a Sânzianei nu i-a picat bine)*: Mamă, de ce-ți place ție să faci totdeauna pe victima?

Sânziana: Îmi place, da? N-am blestemat în viața mea pe nimeni. Nu aş putea să-mi blestem fata să aibă şi ea parte de-asemenea plăcere!

Maria: Mamă el e singur cuc. Tu îl ai şi pe Tudor.

Sânziana face un gest cu mâna a pagubă.

Maria iese.

Sânziana: Mai gândeşte-te, Maria. *(Se duce la telefon şi formează un număr, vădit tulburată şi stânjenită)*. Alo, casa Alexandru Bujor?... Bună dimineața, Alexandre... Eu sunt... ştiu că te surprinde... Iartă-mă că te deranjez, după atâția ani... S-a ivit ceva... în sfârşit... ar fi prea mult de spus la telefon... Da, important... Pentru mine... Dacă s-ar putea chiar azi... Sunt acasă tot timpul. A! pe teren neutru... Bun... Ştiu restaurantul... Ştiu unde e... Bine, peste două ceasuri, acolo, chiar la intrare. *(Pune receptorul în furcă şi se ridică foarte greu, ca după un mare efort. Dinspre bucătărie apare Tudor, cu o ceaşcă de cafea într-o mână, iar în cealaltă cu o sticlă de votcă şi cu un pahar pe gâtul sticlei).*

Sânziana *(adresându-se lui Tudor)*: Nu-i cam devreme pentru a sorbi votculița?

Tudor: Din punctul meu de vedere, nu.

Sânziana: Mă gândeam din punct de vedere general.

Tudor: Nu există punct de vedere general.

Sânziana: Uite ce e, Tudore, nu ținem acum un curs de relativitate, nici n-am de gând să-ți explic *(profesoral ironic)* „efectele nocive ale alcoolului” ca

unui zarzavagiu. M-aş jena.

Tudor: Asta ziceam şi eu, deşi mă mir, cu aptitudinile tale de teoreticiană... Mă-ntreb de multe ori cum de nu te plictiseşti să-mi spui exact acelaşi lucru de câte ori mă vezi cu sticla. Voi femeile aveți o rezistență la monotonie.

Sânziana: Şi nu numai la monotonie. Suportăm perfect şi diversificat. Mă indispune să te văd bând, dincolo de considerentele de sănătate.

Tudor: Ca de pildă?

Sânziana: Tudore, ştiu c-ai să te superi dar e nedemn.

Tudor: Şi mai ce?

Sânziana: Nu e destul?

Tudor: Te-ai întrebat vreodată de ce beau?

Sânziana: De ce beau toți care beau: unii ca să-şi înece necazul, alții ca tentativă de ameliorare a dispoziției şi toți, dar absolut toți, din lipsă de voință şi din lipsa unei etici sociale.

Tudor: Splendid. M-ar fi mirat să te surprind fără o generalizare scoasă ca din cutie, lipsită de nuanțe ca toate generalizările. Ce inchizitor a pierdut omenirea în tine. Cu inflexibilitatea asta Savonarola i-ar fi ars pe rug pe toți slabii de înger. Fra Girolarmo dragă! Sânziana, ştii care este cel mai mare cusur al tău?

Sânziana: Abia aştept s-aud.

Tudor: Neîndurarea față de slăbiciunile altora. În spatele privirii tale placide, aproape blânde şi mângâitoare, omul se simte disecat şi judecat sub zero grade. Sub privirea ta blajină mă simt ca privit la microscop.

Sânziana: E drept că mare îndurare pentru slăbiciuni n-am. În special pentru droguri.

Tudor: Numeşti tu, votculița duioasă ca o mamă, drog?!

Sânziana: Altădată m-aş fi prăpădit de râs, la replica asta. Acum mi-a trecut.

Tudor: Cum bea omul un păhărel, tu l-ai şi băga la dezintoxicare.

Sânziana: Nu, fiindca nu i-ar încăpea spitalele.
Tudor: M-ai văzut vreodată beat?
Sânziana: Nu m-am gândit...
Tudor: Ce-nțelegi tu prin beat?
Sânziana: Aş vrea să ştiu ce-nțelegi tu.
Tudor: M-ai văzut vreodată câzând în brânci, fâcând urât?
Sânziana: Te-am văzut fâcând ceea ce n-ai face-n stare de trezie.
Tudor: Ce?
Sânziana: Uite ce e Tudore. Cazuistica asta nu ne duce nicăieri. Te-ntreb a mia oară: ți se pare că unul care dă pe gât o sticlă de mângâiere de-asta maternă pe zi bea sau nu?
Tudor: Eu sunt băutor, nu bețiv.
Sânziana: N-am cunoscut nebun care să spună că e nebun şi nici bețiv care să spună că e bețiv. Dacă trecem la interdicții de vocabular, ori de-i spui dracului „dracu” ori de-i spui „necuratul” tot dracu-ăla e. Te-ntreb a mia oară: ai de gând să te laşi cât mai e timp sau nu?
Tudor: Şi dacă nu?
Sânziana: Ne vedem fiecare de drumul nostru.
Tudor: Ne despărțim?
Sânziana: N-am fi nici primii nici ultimii.
Tudor: Şi nici prima dată. Ne-am întoarce de unde am plecat.
Sânziana: Aşa ceva nu se poate.
Tudor: Mă-ntreb de ce te-ai măritat tu cu mine.
Sânziana: Din aceleaşi motive din care te-ai însurat tu cu mine, pe mine mă lăsase bărbatul, pe tine te lăsase nevasta. Tu aveai un copil pe care te-ncăpățânai să-l creşti tu şi nu maică-sa...
Tudor *(pe ton de basm)*: Tu aveai două fete, una legitimă...
Sânziana: Una din flori... pe care trebuia să le cresc, fiindcă nu se-mbulzea nimeni să mi le crească.
Tudor: Amândoi era răniți, ultragiați...

Sânziana: Şi m-am gândit să ne oblojim reciproc rănile.

Tudor: Te rog, spune, *„mutual”. (Cu ironie blândă)* E mai elevat. Ca la O.N.U.

Sânziana: Ne cunoaştem de-o viață.

Tudor: Nu te cunoşti, până ce nu stai sub acelaşi acoperiş şi dacă şi-atunci...

Sânziana: Până ce n-ai mâncat împreună un sac de sare, cum zicea mereu bunică-mea.

Tudor: Dacă nu te-ar fi-ndemnat Maria, spune drept, m-ai fi luat?

Sânziana: Nu te-aş fi luat, fiindcă n-aş fi luat pe nimeni.

Tudor: Îți mulțumesc pentru egalitatea şi fraternitatea cu „ceilalți”! Ăia pe care nu i-ai fi luat. Libertatea şi Marseilleza mai lipsea.

Sânziana *(se uită cu indulgență la el)*: Nu te-aş fi luat, n-aş fi luat pe nimeni şi bine-aş fi făcut.

Tudor: Şi ce dacă m-a ales Maria pe mine, fiindcă ea m-a ales, nu?

Sânziana: Fiindcă şi tu aveai o oală de cârpit ca şi noi. Maria voia măsuri radicale împotriva lui taică-său *(pe ton de glumă)*, voia să ne căsătorim şi noi ca să-i facem în necaz. Viața noastră ajunsese într-un impas. Ceva nu mai mergea. Ne aflam într-unul din momentele când omul simte că dacă nu face altceva decât pân-atunci, o ia razna.

Tudor: Şi m-a ales pe mine *(doctoral ironic)* instrument al schimbărilor radicale.

Sânziana: Te-ai ales singur, Tudore.

Tudor: Erai omul pe care-l iubeam cel mai mult, superlativul unei vieți.

Sânziana: Omul, Tudore, nu femeia. N-am reuşit niciodată să ți-o şterg din minte pe Irina.

Tudor: Şi nici eu să-ți şterg din minte pe cineva.

Sânziana *(făcându-se că nu observă replica lui Tudor)*: Irina a fost pasiunea ta.

Tudor: Pasiune... S-a purtat ca o...

Sânziana: Nimeni nu face pasiuni pentru femei cumsecade. N-am auzit de-aşa ceva. Pasiunile se

fac pentru oameni nepăsători, care calcă-n picioare tot, care-ți merg prin suflet cu bocanci cu ținte şi pentru nestatornicie, pentru incertitudine. Eu sunt o femeie potolită şi cu principii. N-am inspirat pasiuni.

Tudor: După câte mi-aduc aminte ai inspirat. N-ai profitat de pe urma lor. Asta e altceva. Şi de ce vorbeşti la trecut?

Sânziana: Fiindcă am bunul simț să-mi aduc aminte câți ani am. O femeie cu bun simț nu uită niciodată câți ani are. Nici vestimentar, nici în comportament.

Tudor: Ți s-ar părea ridicol să te-ndrăgosteşti la vârsta noastră?

Sânziana: Deloc. În sufletul matur dragostea are patetism, e însoțită de melancolia toamnei, a frunzelor veştede, e însoțită de presimțirea iernii definitive... *(Pauză)* Cu condiția să nu te porți ca pisicile pe garduri.

Tudor: Şi-atunci nu crezi că te-ai mai putea îndrăgosti la vârsta ta?

Sânziana: Ca să te-ndrăgosteşti, trebuie să te poți iluziona, iar eu demult nu mai am iluzii despre nimeni şi despre nimic. Hai să fim serioşi.

Tudor: Suntem. Voiam să te-mping pe panta confidențelor. Confidența apropie oamenii.

Sânziana: Nu ți-ai găsit omul cu mine.

Tudor: Te-mpiedică principiile!

Sânziana: Mă-mpiedică pudoarea.

Tudor: Ai spus cuiva vreodată „te iubesc”?

Sânziana *(cu ezitare față de ea însăşi)*: Am spus.

Tudor: Fostului tău bărbat? Iartă-mă, e o întrebare indiscretă.

Sânziana: Numai răspunsurile sunt indiscrete. Nu lui i-am spus. Altcuiva.

Tudor: Şi?

Sânziana: Şi nu se vede?

Tudor *(turnându-şi votcă în paharul pe care-l ridică şi-n*

care priveşte): Ba se vede.

Sânziana: Iar îți torni?!

Tudor *(cu nervozitate în glas)*: Iar îmi spui? Cum de nu te plictiseşti să pisezi omul cu-aceleaşi lucruri? Dacă-mi mai spui o dată îmi iau pardesiul şi plec pe stradă. Mi s-a acrit de-atâta pisălogeală. Nu vezi că mă pisezi degeaba? Că n-ai niciun efect. E viața mea, e ficatul meu. N-am nevoie de dădacă.

Sânziana: Ai dreptate, Tudore. Atâta timp cât faptele unui om nu-mi sunt indiferente îi atrag atenția când cred că nu e bine ce face. E un principiu. De fapt, tu ai dreptate: nimeni nu trebuie să se erijeze în spital de recuperare de niciun fel. În concluzie: de ce să ne certăm? Bea cât vrei, fă ce vrei, dar ne retragem ambasadele.

Tudor: Atâta agasezi omul cu principiile tale, c-ai scoate şi-un sfânt din minți.

Sânziana: Orice-aş spune, de la o vreme nu mai e bine. Avem două posibilități: ori să vorbim şi să ne certăm, ori să nu mai vorbim deloc. Tudore, plăcere nu mi-a făcut când primeam telefoane de la lume, care evident „îmi voia binele” şi mă ținea la curent cum mergeau cotele amorurilor tale. Nu te obosi să negi. Ce rost mai are? Întâi cu domnişoara doctor, apoi cu o asistentă, apoi cu altă asistentă etc. etc. Toate mai tinere decât mine şi decât tine. Concentrându-mi tot simțul umorului, am privit, cum tăiai paltonul, pardesiul ca să nu-ți mai acopere genunchii. Da, ştiu. Te-mpiedicau la mers. A urmat perioada gecilor şi-a cipicilor. Pălăria şi căciula te-mpiedicau şi ele tot la mers. Tentative de întinerire. Vara indiană a hormonilor. *(Ironic)* Atunci munceai intens, uitai să mai vii pe-acasă, de dimineață până seara. Se zguduia mapamondul şi-mprejurimile de-atâta cercetare. Măcar un Nobel trebuia să pice după-atâta efort.

Tudor: Şi de ce n-ai spus nimic *atunci*? De ce nu m-ai flatat cu un protest cât de cât?

Sânziana: Cam cum crezi tu c-ar trebui să se poarte femeia pe care o înşală bărbatul? Ca omul care când vine-acasă vede că i s-a furat porcul din cocină sau boul din grajd?

Tudor: Nu ştiu. Dar să facă ceva.

Sânziana: Ce?

Tudor: Orice cu care să-i dea iluzia că se prăpădeşte de necaz. Mai să spargă o farfurie.

Sânziana *(a pagubă)*: Cine nu se duce cu căciula-n mână când îi e pâinea şi cariera-n joc, slabă nădejde să spargă farfurii ca să-şi aducă bărbatul pe calea dreaptă sau ca măcar să-l flateze, cum e cazul subsemnatei... Aş fi vrut să aflu de la tine că treceai prin... prin... nu ştiu cum să-i spun... printr-o perioadă în care simțeai nevoia de noutate, de altceva, de dragoste proaspătă, nu de ciorbă domestică. Simțeam cum stăteai să plesneşti. Erai prea domn ca să faci ca tot românul când are amantă: adică să-i pută totul acasă. Preferai să stai la laborator.

Tudor: Mă bucur că-mi mai găseşti şi mie câte un merit măcar în trecut.

Sânziana: Ironia e o bună metodă de luptă. Numai că acum nu te afli în fața inamicului.

Tudor: Am avut toată viața oroare de explicații, de discuții în contradictoriu, am oroare să jignesc susceptibilitățile oamenilor.

Sânziana: La fel şi cel ce te aude. Numai că în cazul unei femei pe care o laşi să se descurce cu trei copii, unul fiind al tău, cu bănuți numărați, nu e vorba de susceptibilități, e vorba de o dezertare chiar dacă ea e bine camuflată de ştiință. Tudore, nici eu nu sunt de la aprozar sau de la cofetărie. Şi eu aş fi putut să investesc mai mult în ştiință sau să mă prefac, dar dacă am luat asupra mea răspunderea unei familii, mi s-a părut imoral să las familia asta pe ce plan o da Dumnezeu. O dată, o singură dată în atâția ani – o duminică, – una, nu le-ai făcut un

program copiilor ăstora, să stau şi eu o zi, una, cu o carte în mână, sau să dorm, să mai răsuflu şi eu. Bărbatu-meu dintâi, domnul Alexandru Bujor, o dată, într-o vacanță n-a zis „Dă-mi-o pe Maria să meargă cu noi”, cu el, cu nevastă-sa şi cu fiu-său. După două căsătorii am ajuns la o concluzie în privința acestei instituții ca-n privința tuturor instituțiilor de altfel: căsătoria e un dar la care de obicei, un bou trage, ălălalt se lasă pe tânjeală.

Tudor *(amuzat de ultimele cuvinte ale Sânzianei)*: Îmi place că toate comparațiile şi toate definițiile tale sunt *„eminamente agrare”.*

Sânziana: Încă nu sunt pătrunsă de spiritul industrial. Sunt abia a doua generație încălțată. *(A pagubă)* Şi am şi ca nevastă comparații desuete.

(Tăcere)

Tudor *(ca un condamnat)*: Oamenii au nevoie de iluzie, de mirajul libertății, de evadare în cotidian.

Sânziana: Ştiu. Au nevoie să admire şi să fie admirați...

Tudor: Au nevoie de admirația pe care nu o au acasă, de dragostea pe care n-o au acasă.

Sânziana: Acasă lucrurile au un anumit ritm, ca şi-o inimă normală. Căsniciilor nu le prieşte nici tahicardia şi mai ales fibrilațiile.

Tudor: Tahicardia nu prieşte, nici fibrilațiile, dar ştii că bradicardia e semn de infarct. Căsătoria e o instituție, e adevărat, care încetineşte ritmul inimii. Tic... tac... tic... tac.

Sânziana: Într-o zi la un rabin vestit pentru felul cum judeca pricinile oamenilor se duce şi Ițic să vadă cum împărțea rabi dreptatea. Ascultă rabinul pe primul împricinat, clatină din cap şi zice; „Ai dreptate”. Îl ascultă pe al doilea împricinat, clatină din cap şi zice: „Şi tu ai dreptate”. Atunci Ițic îi spune rabinului: „Rabi, cum se poate să aibă amândoi dreptate?” Se uită rabinul la Ițic, clatină din cap şi zice: „Şi tu ai dreptate”.

(Tăcere. Se uită fiecare în altă parte, întristați. Tudor

care la începutul bancului ridicase paharul de pe masă, rămâne cu el în aer. La sfârşitul bancului pune paharul pe masă fără să fi băut.

Tudor: De când ştii bancul ăsta?

Sânziana *(ca şi când ar încerca să-şi amintească o dată):* De-o viață! *(Pauză)* E greu: o căsnicie cu trei copii de trei mărimi. Unul care după ce a făcut „ordine" şi l-a dat pe taică-său afară din casă nu ştie cum să-l vadă mai des; altul, din flori, care abia aşteaptă verile ca să se ducă la Cluj la taică-său şi la frați; unul care ştiind de ce s-au despărțit părinții lui, consideră mare sărbătoare când se duce la maică-sa, frumoasă şi plină de bani. Cât ne-am fi străduit noi, fiindcă ne-am străduit...

Tudor: Îți mulțumesc că mă incluzi şi pe mine în acest efort.

Sânziana: Şerban n-are dreptul să se plângă de tine, nu poate spune că n-ai fost un tată bun. Cât ne-am străduit noi să-i facem să uite lipsa celuilalt părinte, n-am reuşit. În inima copilului cu doi părinți despărțiți mocneşte tot timpul o acuzație şi ce e ciudat, e mult mai puternică pentru părintele care-l creşte. Pe ăsta-l consideră principalul vinovat al despărțirii, principalul vinovat că el nu mai are mamă şi tată la un loc.

Tudor: Din scrisorile pe care ni le scrie Şerban, am impresia că abia acum îşi dă seama că n-am fost cel mai rău tată. Pe tine te regretă mai mult decât pe mine.

Sânziana: Cu mâna pe inimă pot spune că n-am făcut nicio deosebire între el şi fetele mele. Când a plecat am simțit o mare durere. Mi se părea cel mai mare eşec al vieții mele. Şi n-au trecut nici doi ani şi la fel mi-a făcut şi Ana.

Tudor: Ne-a făcut. Mă crezi sau nu, să ştii că nici eu n-am făcut nicio deosebire între fetele tale şi băiatul meu. Mai ales pe Ana, o socoteam chiar ca pe un copil al meu. Pe Maria, cu firea ei voluntară,

agresivă, o socotesc mai mult o camaradă. Dar pe Ana, care e de-aceeaşi vârstă cu Şerban, e blândă, e copilăroasă... Crezi că mie mi-a fost mai uşor când au plecat şi unul şi altul?
(Bea, Sânziana are un moment tentația să-i spună ceva în legătură cu băutul, se răzgândeşte)

Sânziana: Cel mai mare eşec al vieții mele mi se pare plecarea lor.

Tudor: Amărăciune da, dar de ce eşec?

Sânziana: Fiindcă îmi contrazice principiile de viață şi de-o viață.

Tudor *(cu un ton trist)*: La ce ți-au folosit principiile astea, Sânziană? Ce-ai avut de pe urma lor? Cu ce te-ai ales?

Sânziana *(după un timp)*: Nimic nu mi se pare mai jalnic decât o viață fără principii. La ce mi-au folosit? Să nu-mi fie scârbă de mine însămi. Oricât ai trăi printre oameni, oricât ai fi de luat de apa vieții, de josniciile şi de sublimul ei, nu poți scăpa de momentele când eşti singurul tău interlocutor, momentele când te priveşti tu pe tine în față.

Tudor: De singurătate nu poți scăpa, cu principii sau fără principii. Cred că cel mai cumplit moment din viața unui om este momentul când îşi dă seama cine e.

Sânziana: Şi-atunci de ce-mi reproşezi mie principiile?

Tudor: Îți reproşez inflexibilitatea lor.

Sânziana: Exact esența unui principiu. Lipsa de concesii. Dacă doi oameni într-o casă nu se pot înțelege asupra unor principii măcar, ce să ne mai mirăm de marile puteri care îşi tot împart lumea şi umblă să-ți tot dea cu bomba-n cap.

Tudor: Dă-le dracu' de mari puteri. Să-şi dea-n cap cu ce vor. Păcat c-au să ne nimerească şi pe noi, ăştia micii, pe care ne tot împacă. *(Pauză)* Sânziana, când stai tu cu tine de vorbă, tu nu simți că orgoliul este compensația unei înfrângeri? *(Sânzina tresare, ca sub o lovitură)* La ce ți-a folosit că-n

numele acestor principii te-ai luat de piept cu Voicu şi cu Verzeu? Lui Voicu, vanitos cum era, dacă te duceai şi-i spuneai: „Vă rog, domnule profesor”...

Sânziana: „Vă rog, domnule profesor”, ce? „Vă rog culcați-vă nițel cu mine, decât să-mi dați un picior în... şi să mă puneți la dispoziția ministerului”. Asta ar fi trebui să fac, nu ca să am principii „flexibile”?

Tudor: Între tot şi nimic, între „banii sau viața”, există situații intermediare. Nu era nevoie să ajungi chiar în pat cu Voicu ca să rămâi unde erai...

Sânziana: Nu în pat... Dar în ce? În şezlong, în balansoar? Era nevoie de ceva şi mai rău. S-ajung în clica lui împuțită care a mătrăşit tot ce era chirurg veritabil de pe lângă ei, ăi din clică. Uiți ce i-au făcut lui taică-tău, maică-tii? A murit şi Voicu, a murit şi Verzeu. Dumnezeu să-i ierte, că are de ce. Pentru mine moartea nu înfrumusețează pe nimeni. Moartea nu e ca zăpada care astupă murdăria. *(Se ridică enervată)*

Tudor: N-am vrut nici să te supăr nici să te enervez.

Sânziana: Ai reuşit însă.

Tudor: Am vrut să-ți explic, retrospectiv e drept, că inflexibilitatea principiilor nu este cel mai de preț bun social într-o viață de om.

Sânziana: Cine te-ar auzi ar zice că toată viața n-ai făcut altceva decât să te guduri pe lângă şefi. Pe tine viața nu te-a pus în toate situațiile în care m-a pus pe mine. Îmi place să cred că, în situațiile în care m-a pus pe mine viața n-ai fi reacționat altfel decât mine.

Tudor: Îți mulțumesc. Viața nu m-a pus în toate situațiile în care te-a pus pe tine, zici. E drept. A avut grijă să mă pună şi pe mine în situații una mai veselă şi mai încântătoare decât alta: tată arestat, fiindcă avusese cumnatu-său aur şi tata nu-l denunțase; frate dat afară din toate şcolile fiindcă

împreună cu unul ca şi el cântase într-o recreație *„Deşteaptă-te, române”.* Eu, am scăpat ca prin urechile acului nedat afară din şcoală, frate cu un element naționalist, reacționar, fiu de fost deținut „aurifer”, nepot de moşieri expropriați. „Nimic nu era întâmplător, măi tovarăşi”. *Fine del primo tempo.* N-apuc bine să-mi revin dintr-atâtea bube, că pleacă frate-meu, fostul naționalist, cu nevastă-sa ovreică, la Frankfurt, pe urmă la Los Angeles. Altă pecingine-n cap. Toată lumea din Institut a mers la tot felul de congrese, cu tot felul de burse în străinătate, Tudor Şerban nu, fiindcă avea rude-n străinătate. Pe ăia care n-aveau rude-n străinătate şi-au uitat să se-ntoarcă nu e cazul să-i numărăm. Pe colegii noştri buni, oameni de nădejde, care tăiau şi spânzurau în facultate şi care acum construiesc socialismul la stânga de München, nici pe ăştia să nu-i mai numărăm.

Sânziana: Sergiu Bercovici, Hari Saim, Nucu Gotlieb, Fănică Şerbănescu, Tică Tănăsescu, Ionuț Vasiliu...

Tudor: Văd că respecți cronologia. *Fine del secondo tempo.* Mă lasă nevasta şi se duce după altul, că femeilor le place puterea, başca „realizarea”. Eram divorțat. Nici asta nu era bine. Mi s-a reținut o plecare-n Suedia. „Lasă-l pe fratele dumitale, asta ar mai fi cum ar mai fi, dar ce facem cu divorțul?!”. Ce-am făcut totdeauna. Am rămas acasă. Pleacă fosta mea nevastă cu noul ei bărbat, în Elveția. Ea nu era divorțată! Rămân acolo. Ce mai conta? Fiu-său se duce, după ce l-am crescut, o vreme singur, o vreme cu tine, să-şi întregească familia, în Elveția, evident. Acum nu mai am pecingine-n cap, am tricofiție. În timp ce alții, care au şi ei neamuri de astea „expandate-n” lume, se duc în străinătate cum m-aş duce eu la Ploieşti... Soarta este o categorie individuală, dragă doamnă doctor. *Fine del tempo*. Te rog să mă ierți că ți-am debitat

atâtea banalități la un loc, pe care le şi cunoşteai de fapt. Soarta mea n-are nimic original!

Tăcere.

Sânziana: Mi-o aduc aminte pe maica, pe bunică-mea, când îi duseseră în Bărăgan. „Maică, boierii zici c-au fost boieri, c-au trăit boiereşte. Da noi, maică? Noi n-am dat sapa jos din spinare, pe tarla ni s-a luminat, pe tarla ni s-a-noptat, noi ce-om fi făcut? Doi feciori şi-un ginere mi-au murit pe front, alde tat-su s-a-ntors şchiop din război. Noi ce-om fi făcut? Şi dacă ne-au luat tot, de ce nu ne-au lăsat şi pe noi la locul nostru? Noi ce-om fi făcut, Smarandă, maică? Poate că pricepi tu c-ai ştiință de carte. Noi ce-om fi făcut?”... Şi mama se străduia s-o facă să priceapă că era o hotărâre asupra căreia avea să se revină. „Smarandă, maică, dacă s-o-ntoarce hotărârea asta, cum îi zici tu, dacă s-o-ntoarce după ce-om muri... Degeaba-i mai dai omului după moarte cal de ginere”... La doi ani după ce-a murit bunicul s-a revenit asupra hotărârii. Dar bunica n-a plecat din Bărăgan până n-a-mplinit bunicul şapte ani. La şapte ani, i-a pus oasele într-un sicriu, sicriul în car şi-a mers o săptămână prin Bărăgan împărțind colaci de sufletul mortului, prin satele pe unde trecea. „Luați oameni buni, de sufletul robului lui Dumnezeu, Vasile”. Aşa l-a dus bunica pe bunicul în satul lui şi l-a îngropat în cimitirul lui, lângă tot neamul lui cel adormit. *(Izbucnind)* Iar fata mea s-a dus cu avionul la Los Angeles, de tot.

Tudor tresare.

Tudor *(cu un glas împăciuitor, luându-şi paharul şi uitându-se la el)*: Într-o zi, la un rabin vestit pentru felul cum judeca pricinile... *(se ridică, se duce până la uşa bucătăriei cu un mers de om înfrânt)* „Şi tu ai dreptate... şi tu ai dreptate... şi tu ai dreptate”.

Sânziana: Da, doamnă... Cu cine vreți să vorbiți?... La aparat... Doamnă , fiți bună şi spuneți-mi la telefon

despre ce este vorba. Asemenea întâlniri nu ți se dau ca să afli c-au înflorit cireşii. Doamnă, suspansul e bun doar în romanele polițiste. În viață poți să faci infarct dintr-atâta suspans... Doamnă, v-ascult şi până mâine... Vă rog să mă credeți, dar fiți vă rog bună şi iertați-mă de întâlnirea pe care mi-o cereți... Vă rog... Doamnă, vreți să ascultați un sfat de la o femeia mai bătrână decât dumneavoastră... Dacă nu puteți să vă faceți că nu băgați de seamă, explicați-vă cu soțul dumneavoastră. Nu uitați că dacă aveți ceva de reproşat, *lui* trebuie să-i reproşați. Cu *el* ați încheiat un contract. E un sfat pe care-mi permit să vi-l dau fiindcă-l consider bun... Vă rog să nu plângeți... Vă-nțeleg. Față de mine nu v-ați umilit cu nimic... Vă rog să mă credeți... Am să-i spun c-am aflat pe alte căi... Liniştiți-vă, doamnă, şi să dea Dumnezeu bine*. (Rămâne în fotoliu ca după un trăsnet)* Cine nu găseşte cianură la timp, ce să facă?

TABLOUL 2

La o masă în grădina unui restaurant.

Alexandru *(figură de pensionar care a fost cineva la viața lui – sigur pe sine, uşor apatic. O priveşte pe Sânziana cu un licăr de lumină, dar şi de invidie. A terminat de mâncat şi îşi toarnă vin într-un pahar. Sânziana are în față o cafea)*: Chiar nu vrei să mănânci nimic?

Sânziana: Nu, mulțumesc.

Alexandru: Poate o picătură din vinul ăsta: e-o „Fetească regală" excelentă.

Sânziana: Nu de mâncare şi de băutură-mi arde mie acum.

Alexandru: Îți mai aduci aminte prima noastră ieşire la restaurant? Era într-o vară, la fostul Vasile Roaită... Aveai... Oare ce vârstă aveai?

Sânziana: Nouăsprezece ani.

Alexandru: Exact... Țin minte c-am comandat icre negre şi şampanie. Doamne... cum trece vremea... Să ştii că nu te-ai schimbat prea mult... Se pare că timpul şi timpurile, cum îți plăcea să spui, nu te-au afectat cine ştie cât! Ai vreun secret al conservării?

Sânziana *(a pagubă, ironic)*: Caracterul!

Alexandru: A, după câte văd, mă-ntâmpini de pe poziții de forță!

Sânziana *(stăpânindu-se cu greu)*: Că mi-ai făcut praf tinerețea...

Alexandru: Totul se face praf, doamnă.

Sânziana: Că mi-ai umilit existența, timp de zece ani cât a durat căsnicia noastră, aproape c-am înțeles; că m-ai lăsat să număr francul, când tu câştigai nu

glumă, că m-ai lăsat cu un copil, bineînțeles. Dar să vrei, şi se pare c-ai reuşit, să-mi furi şi copilul, asta întrece orice măsură şi e peste puterea mea de-nțelegere. Te rog să-mi laşi fata-n pace! De ce trebuie să profiți mereu de câte-o conjunctură , când socială, când familială?!

Alexandru: Mai întâi te rog să te linişteşti, dacă vrei să discutăm cât de cât rezonabil – suntem într-un loc public şi încă mă mai cunoaşte lumea – altfel, plec imediat. *(Se ridică de pe scaun)*

Sânziana: N-am venit aici ca să pleci!

Alexandru: Dar nici ca să mă beşteleşti.

Sânziana: Scuză-mă, dar sunt într-o stare... Ia loc, te rog...

Alexandru *(se aşază, îşi aprinde o țigară)*: Fumezi?

Sânziana: Nu.

Alexandru: Nici eu n-am voie, dar nu pot să mă las... Şi, pe urmă, la vârsta mea, aproape că nu mai contează nimic... Vreau să-ți spun că nu eu am profitat tot timpul de câte-o conjunctură, că Timpul şi Conjunctura au profitat de mine.

Sânziana: Mă surprinde...

Alexandru: Şi pe mine m-a surprins când am descoperit. Realitatea a vrut să fiu produsul ei – şi-am fost. Roadele nu eu le-am cules, ci ei!

Sânziana: Ei? Care ei?

Alexandru: Responsabilii într-ale culturii pe vremea tinereții şi-a entuziasmului meu juvenil. Tu n-aveai de unde să ştii că ani de-a rândul se dădeau teme, se făceau corecturi, infantile, aberante, pe care eu le-am acceptat.

Sânziana: De ce? Nu te obliga nimeni!

Alexandru: La prima vedere, aşa pare... Dar închipuie-ți un tânăr talentat, doritor, cum e şi firesc, să se afirme şi neavând altă soluție decât să accepte tot felul de pretenții, aşa-zis estetice, ideologice, ale acelor vremuri.

Sânziana: Şi eu care credeam – şi cred – că singura

soluție a unei existențe onorabile e conştiința!

Alexandru: Vorbe mari, care nu încăpeau, n-aveau rezonanță în încropeala din realitate, corectată până la înlocuire cu pricepere şi cu sloganuri care, acum îmi dau seama, n-aveau altă menire decât să-i consolideze şi să-i înțepenească bine-n scaun pe cei cu funcții.

Sânziana: Perfect. De ce n-ai scris despre realitatea aia, a celor care vroiau s-o desființeze?

Alexandru: Şi cine m-ar fi publicat?... Târziu mi-am dat seama că m-au manipulat cum au vrut, profitând de dorința mea legitimă de afirmare. Dacă nu acceptam, m-aştepta anonimatul, m-aşteptau sărăcia şi ratarea – mă-ngropau din viață. N-aveam de ales. Toată viața am luptat cu talentul meu, care mă trăgea în altă parte, şi cu directivele unor tovarăşi care voiau, în exclusivitate, o literatură de „tip nou”... M-am supus şi m-am instalat pe „coama valului proletcultist al acelor ani”, cum se exprima un critic – asta am făcut.

Sânziana: Vrei să spui că te-au îmbrobodit, iar tu, mititelul, fără să-ți dai seama, te-ai lăsat. Hai să fim serioşi! Inocența, naivitatea, nu erau trăsăturile tale de caracter esențiale. Adevărul e că te-ai *adaptat* cu bună ştiință la tarife, care nu erau de neglijat, aşa că n-are rost , mai ales în fața mea, să joci rolul de victimă a conjuncturii istorice. Ai vrut să câştigi bani şi glorie şi le-ai avut pe-amândouă din plin! Nu văd de ce te plângi acum.

Alexandru: Acelaşi mod simplist şi-ngust de a tranşa, de a judeca lucrurile. Spiritul analitic trebuie să aibă nuanțe. Nu te-ai schimbat deloc.

Sânziana: „Simplismul” ăsta de care mă acuzi, e un „modus vivendi” care m-a costat foarte mult. Modul ăsta „simplist” m-a exclus din chirurgie, tot el mi-a ratat căsnicia şi, făcând totalul, mi-a ratat existența. Ăsta e prețul „îngustimii” şi-al

„simplismului” meu de a judeca lucrurile: viața.

Alexandru: Şi ai fi vrut să fac şi eu la fel?

Sânziana: Nu ştiu... Uneori tăcerea, sărăcia şi lipsa de glorie au darul de a consolida o operă când au ce consolida. Dar nu pentru opera ta literară ne aflăm noi aici, mai citesc şi eu reviste literare şi sunt la curent cu „calificativele” care ți se dau şi pentru trecut şi pentru prezent. Iar în articolele în care te iei în bețe când cu unii când cu alții, ai mentalitatea unui înlăturat de la putere, care plânge pe ruinele proletcultismului ca Ieremia pe ruinele Ierusalimului. Timpurile te-au ajutat ca pe atâția alții, iar Timpul neiertător cu nimeni, după cum vezi, mai face şi câte-o dreptate, târziu dar mai face. Dar, repet, nu ca să discutăm asemenea lucruri ne aflăm noi aici.

Alexandru: M-ai chemat pentru Maria. M-aşteptam chiar să... Avem timp.

Sânziana: *Ai* timp.

Alexandru *(neluând-o în seamă, revenind la un gând care-l roade)*: După câte-mi aduc aminte, şi tu erai o admiratoare a cărților mele spulberate de Timp! Cred că admirația asta te-a făcut să te măriți cu mine.

Sânziana: Am fost o admiratoare a *talentului* tău, care era atât de puternic, încât se vedea şi-n cărți scrise după rețetă. Atâta zahăr, atâta făină, mirodenii după gust şi multă unsoare, cât mai multă unsoare. Pe câți nu i-ați îngropat, tu şi şleahta voastră... Dacă m-aş gândi numai la Ileana Sachelarie...

Alexandru: Cred că nu e păcat şi vină pe care să nu mi le pui în spinare. Vezi că şi ăsta e un simptom de „înlăturat de la putere”.

Sânziana: Eu n-am avut de la ce putere să fiu înlăturată, fiindcă n-am umblat după putere. Eşti vinovat că nu ți-ai dat osteneala să-nțelegi nimc din moartea şi din înfrângerea altora şi mergi mai

departe ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. Dar despre calitate şi despre ipocrizie, altcândva. Spune-mi, de ce vrei să mi-o iei pe Maria?

Alexandru: Eroare. Nu eu o iau, ea vine la mine.

Sânziana: Cum de-ai reuşit s-o momeşti?

Alexandru: Crezi că sentimentele se pot cumpăra? Mai ales la vârsta ei?

Sânziana: Găseşte la tine ce nu-i pot eu oferi, din punct de vedere material, bineînțeles. Nu rezistă tentației, îți seamănă. Ai simțit asta şi-ai momit-o în fel şi chip.

Alexandru: Te-nşeli. Nu există nicio tentație materială, nu mi se publică mare lucru, tarifele s-au subțiat, de reeditări nici vorbă, aşa că...

Sânziana: Ai agonisit! Ai agonisit! Când tu luai 3-400 pe-un articol, la consignație, un Grigorescu era 1000 de lei, un Pallady dacă era 8-900. Ai casa plină de valori, o adevărată pinacotecă la Breaza şi vilă cu grădină plină de sculpturi, eşti trimis şi-acum în străinătate, vii de-acolo plin de cadouri pentru Maria. Toată ziua bună-ziua e la tine... Acum te gândeşti să fii ridicol însurându-te cu vreo jună care nu te-ar lua nici de tânăr, nici de frumos, ci fiindcă ar avea nevoie de-un buletin de Bucureşti şi-ar spera să rămână văduvă la timp şi ca găina-n grămadă. Acum, dacă eşti căsătorit, nevasta, bărbatul, te moştenesc. Mama lui Tudor, o femeie nemaipomenită, spunea că viața unui bărbat are în general trei etape: în prima îți mănâncă zilele cu curvele, într-a doua cu sticluțele, într-a treia cu bolile. Cum a treia perioadă nu-i iartă decât pe ăi care mor de infarct, ce ți-ai zis tu: nu e rău să ai un doctor în casă.

Alexandru: Asta-i culmea! Doar doctorului ăstuia-i sunt tată!

Sânziana: I-ai fost!

Alexandru: Şi nu mai sunt? La urma urmei, nu-nțeleg ce vrei! S-o alung?

Sânziana: Să mi-o laşi în pace... Dacă şi ea pleacă...

Alexandru: Dar îl ai pe bărbatu-tău, pe Tudor! *(Sânziana tace)* Am bănuit eu bine!

Sânziana: Ce-ai bănuit?

Alexandru:Că nici de data asta n-ai prea nimerit-o.

Sânziana: Fiecare cu necazurile lui...

Alexandru *(după o pauză)*: Ce s-a ales din mândria ta, din marea ta integritate morală?

Sânziana: Integritatea n-are nevoie de adjective. După cum vezi, aia e întreagă.

Alexandru: Pe dinafară, da.

Sânziana: Nu încerca să te insinuezi în ceea ce nu te priveşte.

Alexandru: Unde ai să ajungi, Sânziana?

Sânziana: Acolo unde o să ajungem cu toții – nu-ți face griji – e deja o chestiune de timp. Important e cum ne prezentăm în fața Ei... Are să fie ultima mea confruntare şi sper să ies cu fața curată, dar să nu batem câmpii.

Alexandru: Înțelege că nu-i pot interzice fiicei mele să mă vadă pentru simplul motiv că te contrariez pe tine. Şi la urma uremei, cât ai de gând să o ții legată de tine? La ce vârstă ai de gând să tai cordonul ăsta ombilical, ca să vorbesc şi eu ca voi doctorii, cordonul ăsta cu care o ții legată de tine?

Sânziana: Alexandre, bine ar fi pentru Maria să-şi taie buricul care-o ține legată de mine, dar să nu se lege de gât cu altul. Şi-a terminat stagiatura la țară de trei ani. E de mult momentul să fie la casa ei. Nu-i faci niciun serviciu, cu toate tablourile, cu toate mobilele stil, cu toate covoarele tale orientale, cu toată argintăria ta, rod mănos al frumoaselor vremuri proletcultiste. Nu-i faci niciun serviciu. Ar fi o stagnare şi-o derutare.

Alexandru: Şi dacă rămâne cu tine, nu e stagnare, nu e derutare?! Toate astea sunt unidirecționate?!

Sânziana: Dacă vine la tine, o perioadă o să se simtă ca omul în casa altuia. Şi într-o vacanță omul are

nevoie de-o zi-două din paişpe-cinşpe până să se acomodeze.

Alexandru: Care o fi catastrofa? Ai o fată la Los Angeles şi nu-ți pui deloc problema cum de s-o fi acomodat şi cum de n-a luat Atlanticul înot ca să vină înapoi la sânul cald al mămicii. Şi astălaltă se mută la cinşpe minute de tine şi faci caz ca de o bombă cu neutroni!

Sânziana: Nu pot să-ți spun ce fericită m-a făcut şi fata mea de la Los Angeles. Dacă tu crezi că asta îşi doreşte un părinte, să-şi ştie copilul la mii de kilometri, că de asta face o mamă un copil şi de asta-l creşte, ca să rămână singură la bătrânețe şi drept premiu de consolare să primească nişte boarfe şi nişte boabe de cafea... dacă asta crezi tu...

Alexandru: Bogdan a rămas cu maică-sa în Suedia.

Sânziana: Ştiu.

Alexandru: Bine că eram divorțat de maică-sa, altfel cine ştie cu ce complicații mă mai alegeam.

Sânziana: Mai mult decât să nu te mai lase să mergi în străinătate ce să-ți fi făcut? Şi nu te poți plânge că n-ai văzut cele cinci continente, asta fiindcă nu sunt mai multe... Suedia e la o palmă de loc.

Alexandru: O palmă pe dracu. Ştii cât costă avionul până acolo?

Sânziana: Nu ştiu. M-am interesat însă cât costă pân' la Los Angeles.

Alexandru: În cazul Anei tale, care a plecat oficial, puteai să zici „nu" şi nu pleca.

Sânziana: Pentru ca să nu mi-o ierte niciodata?

Alexandru: La urma urmei, e viața lor, şi-o trăiesc cum vor.

Sânziana: Şi atunci familia e un fel de incubator, nu? În care stai până capeți greutatea normală, pe urmă ducă-se dracului. Ce nu înțeleg eu la tinerii de astăzi este uşurința cu care se leapădă de trecut ca de o haină ponosită... Cum poate să uite Maria treizeci de ani din viață trăiți zi de zi lângă mine,

minus cei trei ani de la țară? Cum poate să uite că o dată, o zi n-ai luat-o şi pe ea într-o vacanță, că-n timp ce-i cumpărai nevesti-tii blănuri de mii de lei, iar ei nu i-ai dat o dată o sută de lei în plus peste pensia alimentară fixată de tribunal, nici măcar atunci când lua meditații la fizică pentru facultate... Cum poate nu să uite, dar să ierte?

Alexandru: Sunt şi oameni care pot ierta fiindcă pot înțelege. Şi pot înțelege fiindcă-şi dau osteneala să-nțeleagă.

Sânziana: Să-nțeleagă ce?

Alexandru: Greşelile altora. Cred că-ți mai aduci aminte că la un moment dat am vrut să mă-ntorc la tine. Îmi dădeam seama că am greşit plecând. M-ai respins. Ce vină am eu?

Sânziana: Ce-ți închipui tu despre sufletul unui om, cu subtila ta psihologie de scriitor – că-l umileşti pe unul, că-l calci în picioare şi pe urmă zici: „iartă-mă"; şi ăla te iartă? Aşa ți-nchipui?

Alexandru: Îmi închipui că un om se poate sincer căi şi că altul poate ierta sincer.

Sânziana: Că unul se poate sincer căi cred. Dar că altul poate tot sincer ierta – asta niciodată. Iertarea creştină este minunată, sublimă dar utopică. Hai să te iert eu, ca să-ți arăt cât de bun sunt şi cât de generos. Iertarea face parte din arsenalul convenienței şi al convenției sociale. Nu cred în iertare ca un sentiment de revenire totală în relația dintre doi oameni. Alexandre, nu suntem copii mici ca să ne jucăm de-a eu mă făceam că... tu te făceai că...

Alexandru: Niciodată nu se poate înțelege un om cu tine. O ții pe-a ta şi-atât.

Sânziana: De vreme ce nu consider necesar să fac pe proasta, nu ştiu de ce n-aş spune ce cred.

Alexandru: Ai spus vreodată altceva decât ce-ai crezut?

Sânziana: Nu.

Alexandru: Şi ți-a mers bine? Nu crezi că uneori ai făcut

bine să taci? Nu să fi spus altceva decât ce credeai, ci să fi tăcut pur şi simplu. Nu crezi că ți-ar fi folosit mai mult?

Sânziana: Dacă nu spui ce crezi, n-are rost să mai vorbeşti. În anumite împrejurări tăcerea e la fel de vinovată ca şi minciuna. Ştii că şi celui mai deştept om îi place să audă ce-aşteaptă el s-audă. Am crezut totdeauna că oamenii trebuie să-şi vorbească de fiecare dată ca şi când ar fi ultima dată, ca la Judecata de apoi.

Alexandru: Şi cu această „Artă poetică” te miri c-ai pățit în viață ce-ai pățit?

Sânziana: Nu mă mir. Numai că eu fac parte dintre puținii oameni ce se străduiesc să facă viața mai bună.

Alexandru: Viața cui?

Sânziana: Viața, fenomenul complex care este dat în folosință vremelnică.

Alexandru: Nici nu ştiu ce să mai spun în fața unei asemenea lipse de simț al realității.

Sânziana: Nu mai spune nimic. Un scriitor spune ce are de spus în cărțile pe care le scrie, nu în convorbiri cu cititorii la restaurant...

Apare Maria

Maria: Sărut-mâna părinților mei reuniți.

Alexandru *(ridicându-se şi oferindu-i Mariei un scaun)*: Domnişoară! *(Sânziana tace cu vădită nemulțumire. Stânjeneala este evidentă. Alexandru stânjenit de tăcerea semnificativă a Sânzianei)* Eu i-am spus!

Sânziana: Şi eu care-mi închipuiam că Sfântul Duh!

Maria *(cu uşoară ironie, prinzând curaj)*: M-am gândit că poate venirea mea o s-anime şi-o să-nveselească întrevederea, tratativele.

Alexandru *(Mariei)*: Iei ceva?

Maria: Îm, o cafea. *(Alexandru se duce după chelner. Maria pe un ton spăşit)* Eşti supărată c-am venit?

Sânziana *(luându-i seama fiică-sii ca şi când ar vedea-o pentru prima oară)*: Supărată nu. Dezamăgită.

Maria: De ce, mamă? Ți se pare că sunt un monstru? O trădătoare?

Sânziana: Aşa cum mă cunoşti ştiai că nu trebuie să vii. Mi se pare că tot ce-am investit în tine şi-n soră-ta am aruncat pe apa sâmbetei.

Maria: De ce, mamă? Fiindcă vrem să ne trăim viața altfel decât o concepi tu? Fiindcă nu suntem copiile tale, fiindcă nu ne conformăm tuturor principiilor şi tuturor aşteptărilor tale?

Sânziana: Mă-ntreb mereu dacă or exista părinți care să nu fie dezamăgiți în aşteptările lor.

Maria: Mamă, de ce crezi că tu eşti singura depozitară a adevărurilor vieții, tu şi numai tu?

Sânziana: Maria, ştiu şi ce a-nceput să te nemulțumească la mine, afară de atmosfera generală din casă – faptul că-ți atrag atenția de câte ori greşeşti. Că nu sunt o mamă orbită de admirație în fața propriei odrasle. Maria, ar fi vremea să te duci la casa ta şi nu să schimbi casa mamei tale pe casa tatălui tău, chiar dacă ar fi fost un tată sublim. Pentru moment atât. *(Îl vede pe Alexandru)*

Vine Alexandru însoțit de chelnerul care aduce o cafea.

Sânziana *(ridicându-se)*: Dat fiind că nu mai am nimic de spus, vă las cu bine.

Alexandru *(se ridică, îi sărută mâna protocolar şi pe un ton conciliant, de om de lume)*: Sper să nu-mi porți pică pentru că Maria o să mai stea şi la tatăl ei.

Sânziana: După treizeci de ani de stat *cu* mama ei n-are să-i strice să stea şi la tatăl ei. În privința purtatului de pică... e obositor să ai sentimente adverse, obositor şi inutil. *(Alexandru vrea să o conducă)* Nu te obosi.

Sânziana iese. Alexandru şi Maria se privesc.

Alexandru: Dificilă ființă. Cred că e şi vârsta critică.

Maria *(căreia aluzia lui taică-său nu-i place)*: „Dificilă” a fost totdeauna, ca toți oamenii cu principii. În privința vârstei nu ai dreptate: este omul cel mai

puțin modificat de vârstă, sufleteşte vorbind. Are o intransigență neobosită cum a avut totdeauna. Iar eu nu sunt o eroină. *(Cu anume regret)* Eu nu sunt în stare să fac legămintele ei.

Alexandru: Ce fel de legăminte?

Maria: Ca legământul de sărăcie, de pildă...

Alexandru: Când te muți la mine?

Maria: Încet, încet. Nu vreau să bruschez lucrurile. Mai întâi s-o las pe mama să se-nvețe cu gândul.

Alexandru: Maria, ştiu că nu e delicat din partea mea, dar aş vrea să ştiu cum o duce maică-ta cu bărbatu-său.

Maria: Cum s-o ducă?! Doi oameni nu trebuie să fie neapărat monştrii ca să n-o ducă bine împreună.

Alexandru: Cred că mie cel mai mult îmi reproşa că eram tiranic.

Maria: Nu mi-a făcut niciodată confidențe în privința ta şi-a nimănui. Cu Tudor lucrurile nu merg bine de când Tudor a-nceput să bea. Tudor e cel mai cumsecade om, dar e o fire slabă. Nu rezistă intemperiilor. Se demoralizează uşor. A suferit enorm, fără să se vaite, când l-a părăsit prima lui nevastă, că s-a încurcat cu unul. Mama, la care ținea, ce-i drept, a fost un colac de salvare. După divorț se încurcase şi el cu una frumoasă, deşteaptă care în doi ani nu fusese curioasă nici măcar să-i vadă o dată copilul. Căsătoria cu mama era ca o internare într-un spital de recuperare. Casă, masă, mamă la copil. Mama nu l-a iubit niciodată. La institut mari satisfacții Tudor n-avea şi nu are fiindcă nu i s-au recunoscut niciodată meritele. Tot timpul a avut peste el pe unul mult sub nivelul lui, în plus sforari, intriganți şi care numai bețe-n roate i-au pus. A mai avut şi el câte un amor extraconjugal ca tot omul. Mare fericire nu i s-a tras nici de aici, fiu-său a plecat în Elveția la mă-sa, nu i-au prea înflorit cireşii în curte nici lui Tudor.

Alexandru: Şi cu maică-ta lucrurile de ce n-au mers bine?

Maria: Fiindcă Tudor nu e bun la pus umărul într-o casă. Pe el, să-l laşi în laborator. Mama bineînțeles că-l înțelegea, dar şi ea, cu o casă de cinci oameni pe cap, cu meditații la trei copii pentru facultate, nu mai putea nici ea. Şi când Tudorelul a mai luat-o şi cu votculița, n-a mai aflat nicio-ndurare în ochii mamei. Pe ea slăbiciunile oamenilor o resping. O respinge tot ce nu e conform principiilor ei.

Alexandru: Crezi că au să se despartă?

Maria:În cazul în care s-ar despărți, oricât ți s-ar părea de curios, de Tudor mi-ar fi şi mai milă decât de mama. Fiindcă-n timp ce mama are totdeauna suporturi morale în ea însăşi, Tudor ar rămâne ca un pui căzut din cuib şi orfan de toată lumea. Mi-e jale când mă gândesc că mama l-ar lăsa.

Alexandru: Dacă pleci tu, poate au să stea mai mult de vorbă, poate au să se-nțeleagă mai bine.

Maria: Da' de unde! Eu mai fac o glumă şi-o mai dau pe glumă. Sunt un fel de catalizator între ei. Tot timpul îi amintesc mamei ce om de treabă este în fond Tudor.

Alexandru: Tu cum o duci cu chirurgia ta?

Maria: Apendicite, hernii, hernii, apendicite. Nu se prea îmbulzeşte profesorul să ne ia pe noi tinerii mâna a doua la alte operații, ca pe urmă să tăiem şi noi sub supravegherea lui.

Alexandru: Şi nu eşti mulțumită?

Maria: Material m-ar bate Dumnezeu să mă plâng. Dar în nicio meserie cred că nu e bine să cazi în rutină. Iar în chirurgie dacă o ții tot aşa pe apendicite şi pe hernii aşa rămâi şi nici nu mai eşti solicitat pentru altceva! Este ca şi cum în teatru n-ai face altceva decât să duci tava.

Alexandru: Şeful tău ştiu că e considerat un mare chirurg.

Maria: Chiar este. Numai că nu-l interesează deloc să facă şcoală. Un bun profesor este profesorul de la care înveți cel mai mult.

Alexandru: Şi n-ar putea fi sensibilizat cu ceva?

Maria: Tată, mă tem că pe lumea asta totu-i de vânzare. Doar prețurile diferă de la caz la caz. Nicio grijă, ar putea fi sensibilizat.

Alexandru: Să ne gândim la un tablou de ziua lui, de exemplu. Ce zici?

Maria: Zic să-l mai dăm şi dracului şi să mâncăm ceva.

Alexandru: Ai momente când îmi semeni atât de bine.

Maria: Aşchia... trunchiul, pisica... şoarecii.

Alexandru: Ei, ce mâncăm? E restaurant de lux, au de toate.

Maria: Atunci icre negre şi şampanie. Seacă şi bine frapată. *(Alexandru tresare ca şi când l-ar fi săgetat o durere)* Papa, ce s-a-ntâmplat, nu te simți bine?

Alexandru: Nu-i nimic, nu-ți face griji. Doar o uşoară amețeală.

Maria: Tensiunea!

Alexandru: Amintirile... Nişte amintiri care s-au trezit din somn. Atât.

TABLOUL 3

Decorul – sufrageria din tabloul 1

La o masă se află Tudor cu o cană de cafea şi cu o sticlă de votcă pe jumătate goală în faţă. Scrie ceva. Se aude soneria. Se duce şi deschide. În prag apare Alexandru Bujor.

Tudor: Ce surpriză! Ce onoare! Au început clasicii literaturii să umble printre muritorii de rând!

Alexandru: O aştept pe Maria!

Tudor: Nici nu mi-am închipuit altceva. Dar surpriza mea de cititor era prea mare ca să nu mi-o manifest.

Alexandru: Altădată, pentru o glumă ca asta te-aş fi invitat să-nchizi uşa în urma dumitale.

Tudor: Atunci veneam eu în vizită aici, acum vii dumneata.

Alexandru *(uitându-se, fără să vrea, la petele decolorate de pe perete)*: Aici era un Ţuculescu, aici un Lucian Grigorescu.

Tudor: Aţi venit să faceţi un inventar?! Ei bine, domnule scriitor, şi Ţuculescu şi Lucian Grigorescu dusu-s-au. Pe meditaţiile fiicei dumneavoastră, domnişoara actualmente doctor Maria Bujor.

Alexandru: Pe ce meditaţii?

Tudor: Cum „pe ce meditaţii”? *(Ton explicativ ca pentru proşti)* Pe meditaţiile datorită cărora Maria a intrat în facultate şi încă şi cu medie foarte bună, meditaţii datorită cărora este astăzi medic.

Alexandru: După câte ştiu, Maria învăţa foarte bine. Ce nevoie avea de meditaţii?

Tudor: Dragă domnule, dacă dumneata îţi închipui că

azi într-o universitate intră mai mult de 1% fără meditații te-nşeli. Poate numai nişte copii supradotați, în rest, să fim serioşi.

Alexandru: Şi atunci la şcoală ce învață?

Tudor: Învață atât cât să termine şcoala în care se află. Ca să meargă mai departe, alți bani, altă distracție. Nivelul profesorului e judecat după nivelul elevilor. Şi atunci, profesorul, săracul, umflă nivelul! Şi vine un examen şi dezumflă nivelul.

Alexandru: Tablourile astea erau superbe, n-ar fi trebuit să le vândă.

Tudor: Domnule Bujor, dacă am fi avut bani, Sânziana nu le-ar fi vândut.

Alexandru: Şi chiar nu puteați face, dom'le, rost altfel de nişte bani? Ce dracu!

Tudor: Domnule Bujor, Sânziana face parte dintre oamenii care dacă împrumută ceva dau înapoi. Trebuie să recunosc că şi eu am obiceiul ăsta prost.

Alexandru: Mai face omul un „ceare".

Tudor: Închipuie-ți, dragă domnule, că ceareurile erau de mult făcute.

Alexandru: Ce dracu de doctori sunteți şi voi...

Tudor: De laborator, domnule Bujor, de laborator. Cercetare. La noi nu numai că nu curge dar nici nu pică. Noi cu microbii, cu unele rețete, cu vaccinuțele... Asta e.

Alexandru: Putea să-mi spună Maria.

Tudor: Să spună ce?

Alexandru: Să spună că are nevoie de bani de meditații.

Tudor: Domnule Bujor, băiatul dumitale a plecat de aici cu maică-sa înainte de a începe o facultate, nu? Dacă nu sunt indiscret: a luat vreodată meditații la ceva?

Alexandru: A luat la matematică din clasa a cincea. Nici eu nici maică-sa nu ştiam să-i mai explicăm.

Tudor: În ce scop lua meditații?

Alexandru: Ca să treacă, dom'le, clasa, că doar nu

pentru Premiul Nobel.

Tudor: El lua dintr-a cincea meditații ca să nu rămână repetent. Maria vroia să intre la medicină, doişpe pe-un loc, aşa bătând din aripi!

Alexandru: Putea să-mi spună.

Tudor: Putea ea să spună multe.

Alexandru: Îi dădeam bani şi gata.

Tudor: Bine, domnule Bujor. S-a greşit. Eu n-am niciun amestec.

Alexandru: Doar că stai în casa mea, în lucrurile mele.

Tudor: Domnule Bujor, după câte ştiu casa e a statului.

Alexandru: Da domnule, dar filodorma eu am dat-o când am pus mâna pe casa asta.

Tudor *(care zâmbeşte la ultimele cuvinte ale lui Bujor)*: După câte ştiu, a dat şi mama Sânzianei garsoniera în care locuiau ele. A dat şi Sânziana zece ani din viață. A dat fiecare ce-a avut, pentru întemeierea unui cămin fericit.

Alexandru: Las' că nici cu dumneata nu-i mai fericit!

Tudor: Nu despre asta era vorba.

Alexandru: Era vorba despre felul cum te-ai instalat dumneata aici, în totul de-a gata.

Tudor: Domnule Bujor, în momentul în care m-am însurat cu Sânziana să ştii că nu eram nici eu vagabond. Aveam şi eu o casă, lucruri. Nu trăisem până atunci nici în cort nici sub cerul liber. Să ştii că n-a fost niciun interes la mijloc, cel puțin material.

Alexandru: Dumneata poate nu-ți închipui ce-nseamnă să te legi de un tablou, ce-nseamnă să-l obții, să-l ai şi pe urmă să vezi cum în mod prostesc nu-l mai ai.

Tudor: Domnule bujor, îmi închipui, cum să nu-mi închipui.

Alexandru: Nemaivorbind de banii care i-am dat.

Tudor: Cu asta să ştii că m-ai făcut praf. În perioada când ai cumpărat dumneata aceste două tablouri, Țuculescu vindea şi cu 200 de lei un tablou, ca să

nu moară de foame, Lucian Grigorescu n-avea nici el cota de astăzi. Aşa că în privința banilor investiți s-o lăsăm mai moale.

Alexandru: Poate dumneata nu ştii că în perioada aia lumea avea salarii de 3-400 de lei pe lună.

Tudor: Da, dar laureații Premiului de Stat, ehehe...

Alexandru: Am impresia că îmi reproşezi premiile astea de Stat.

Tudor: Eu? Domnule, trecutul nu poate fi „restaurat”.

Alexandru: Pe vremea aia se-nțelegea că un artist are nevoie de un anumit nivel de trai.

Tudor: Depindea foarte mult de *ce fel* de artist.

Alexandru: Adică?

Tudor: Adică, tot pe vremea aia, unchiu-meu, fratele tatei, Matei Şerban care e un pictor, cred că eşti de acord cu mine, căra butelii de aragaz cu un triciclu pe la casele oamenilor şi făcea injecții cu 2 lei ca să-şi poată cumpăra culori şi pânză. Ca să nu-i mai citez pe cei din breasla dumneavoastră. Unul vindea cireşe la poartă, altul făcea pungi şi îşi scrisese pe uşă „pungaş” etc. etc.

Alexandru: Dumneata îmi reproşezi mie ce se întâmpla cu arta-n general?

Tudor: Nuuu! Doamne păzeşte! Plecasem doar de la ideea că nu te-ai ruinat dintr-un Țuculescu şi dintr-un Lucian Grigorescu. Are balta peşte!

Alexandru: E plină lumea de contabili! Sper că nu faci parte dintre cei care-i consideră pe scriitori milionari.

Tudor: Nu, domnule. Bursa valorilor s-a schimbat. Pe când scriitorii câştigau, lucrurile de valoare erau de pomană. Acum nu mai ştiu ce câştigă scriitorii, ştiu însă că lucrurile de valoare au început să fie la preț. Ca să te consolez, îți spun că din astea două tablouri ți-a intrat fata la facultate.

Alexandru: Putea să intre şi fără ele şi, mă rog, oricum trebuia să-mi spună.

Tudor: Adică să ți le fi vândut dumitale.

Alexandru: Uite ce e, domnule, nu ne cunoaştem atât de bine încât dumneata să faci atâtea presupuneri „măgulitoare” în ceea ce mă priveşte.

Tudor: Domnule Bujor, dumneata, pe mine, e drept că n-ai de unde să mă cunoşti. Eu sunt un anonim. Eu însă am pretenția că-i cunosc pe autorii pe care-i aveam în biografia obligatorie în liceu. Le-am urmărit evoluția. Unii scriseseră trei-patru poezii dar nu lipseau din niciun manual. De majoritatea s-a ales praful. N-au putut depăşi stalinismul victorios. Dumneata, marea vedetă – a epocii, ai încercat, dar te mănâncă autocenzura. Nu te-ai putut emancipa de stalinism. Ia şi mata o votculiță, hai să trăim şi să cântăm *Oci ciornâie*. Dumitale nu-ți vine să cânți câteodată cântecul ăsta de inimă slavă şi albastră?

Alexandru: Doctore, un lucru nu puteți înțelege voi, cei care erați copii în vremea despre care vorbeai: pe vremea aceea ori scriai aşa cum ştii că s-a scris, ori nu scriai deloc. Iar dacă încercai să scrii altfel, saloanele puşcăriilor erau deschise non-stop. Asta nu vreți voi să înțelegeți şi nu numai unul ca dumneata, care n-ai nimic de împărțit cu literatura, dar şi cei care scriu azi literatură şi mai ales criticii. Dragă doctore, de când e lumea lume, Cezarului i s-a dat ce era al Cezarului. În vremea despre care vorbim, Cezarul nu se mulțumea numai cu ce era al lui, dorea, voia, *cerea* şi ce era a lui Dumnezeu. Un tânăr poet de azi, foarte talentat, spunea într-o zi: „N-am apucat să fiu stalinist fiindcă m-am născut prea târziu”. E singurul care a înțeles.

Tudor: Domnule Bujor, chiar dumneata ai enumerat printre posibilitățile de atunci tăcerea.

Alexandru: Uşor de spus când nu eşti artist.

Tudor: Un artist e mai întâi de toate o conştiință.

Alexandru: Doctore, în teatru dacă azi refuzi un rol că nu ți-e pe măsură, mâine refuzi altul că nu ți se

potriveşte, anii trec şi vezi că n-ai jucat nimic. În vremuri trăieşti, nu te alegi.

Tudor: Omul sub vremi, nu vremile sub om. Numai că un artist nu e un om oarecare. El lasă o urmă. Şi urma asta nu trebuie să-i fie indiferentă. Domnule Bujor, acolo unde încetează etica încetează estetica. Aşa gândesc eu cu mintea asta *(duce mâna la cap)* de hematolog.

Alexandru: O minte nițel cam aburită, cred că recunoşti.

Tudor: Domnule Bujor *(cu o mare tristețe în glas)*, dacă-ți spune un nebun sau un bețiv că unu şi cu unu fac doi, crezi că-i mai puțin adevărat? Eu să ştii că nu judec pe nimeni, constat doar.

Alexandru: E o atitudine cuminte. Fiincă dacă încerci să judeci, firesc e să-ncepi cu tine însuți şi nu ştiu câți sunt în mare avantaj când se desfac pe toate cusăturile. Pe lume sunt mult mai puțini eroi decât se crede. „Nimeni nu este nici atât de bun, nici atât de rău pe cât pare”, spunea...

Tudor: ...La Rochefoucauld.

La această replică intră Maria.

Maria: Ce atmosferă intelectuală. *(În acest timp pune pe masă o sticlă de whisky şi un cartuş de Kent)* Uneori nici nu mai regreți că ai tată la plural.

Tudor: Cât de generoşi sunt chirurgii noştri!

Maria: În loc să zici „merci” mă iei peste picior?! Vezi că acu-mi retrag bunăvoința față de hematologii noştri. Ce-i papa, eşti supărat de ceva? Dacă ați ajuns la La Rochefoucauld, presupun că discuția a fost elevată.

Alexandru se aşează pe rând, ostentativ, în dreptul petelor decolorate lăsate de cele două tablouri.

Maria: Ai şi remarcat lipsa tablourilor. *(Adresându-se lui Alexandru pe un ton care poate ascunde multă ironie)* Ia uite ce aureolă ai în jurul capului.

Tudor: Aureola unei absențe.

Alexandru *(ignorându-l pe Tudor şi încercând să pară*

detaşat): Îmi pare rău că nu mi-ai spus. Păcat că le-ați vândut. Cui le-ați vândut?

Maria: Abia am reuşit prin Consignație. Am dat anunț şi la *„România liberă”.* Cum dădea cineva telefon întreba: „Sunt declarate la Patrimoniu?” Erau. De acasă nu le cumpăra nimeni. Nu ştim cine le-a luat.

Alexandru: Se poate afla. Bonurile se fac în dublu.

Tudor: Păi miliția economică după ce să ia urmele banilor, săraca!

Alexandru *(excedat)*: Ce legătură are, domnule, una cu alta?

Tudor: N-are, domnule, de unde să aibă?! Vorbeam şi eu aşa, ca prostul.

Alexandru *(cu năduf. Se vede că ranchiuna e veche, iar conversația prezentă doar un nod în papură)*: Şi ți se întâmplă des?

Tudor: Uneori. Domnule Bujor, nu te supăra că te-ntreb: ce-ai de gând să faci după ce eventual iei urma tablourilor astea? Crezi că cine le-a cumpărat, una sau două persoane, crezi că e dispus, mă rog, sunt dispuşi să ți le vândă?

Alexandru: De ce nu?

Tudor: Eu mi-nchipui că cine îşi cumpără un tablou îl cumpără că îi este drag să-l privească. Nu-l cumpără ca să-l vândă. Poate doar la mare nevoie. Or, cine cumpără astăzi tablouri nu cumpără că-l dau nevoile afară din casă.

Alexandru: Ce ştii dumneata, domnule? Să fii dumneata sănătos câți cumpără ca să revândă. Mai bine să-ncheiem discuția.

Maria dă să spună ceva. Se răzgândeşte.

Tudor: Domnule Bujor, din „afacerea” asta cu tablourile un lucru am înțeles – eşti rău de pagubă. Nu ştii să pierzi. N-ai învățat.

Alexandru: Dragă domnule, să ştii că nu mă aflu aici ca să iau lecții de nimic.

Maria: Parcă vorbeam eu, dacă nu mă-nşel şi dacă-mi

dai voie. Cum să procedăm: să ne-nscriem la cuvânt şi s-aşteptăm ca un prezidiu să ne acorde dreptul de a deschide gura?

Alexandru: Sau eventual de a sta cu gura căscată.

Tudor: Mai ales.

Maria: Oameni buni, nu înțeleg de ce trebuie să vă certați? N-aveți nimic de împărțit. Nişte socoteli trebuie considerate încheiate. De ce să facem din trecut un veşnic venin al prezentului?

Tudor: Deşteaptă fată ați făcut, domnule Bujor! Numai că eu mă referеam la prezent: faptul de a nu şti să pierzi denotă că ori ai fost absent la anumite lecții ale vieții, ori nu le-ai înțeles. Domnule Bujor, au trecut oamenii prin războaie, prin puşcării, prin cutremure şi n-au învățat nimic. N-ai învățat că poți pierde totul într-o clipă. Şi acumulează, acumulează. Nu vezi: sunt pline ziarele de milionari.

Alexandru ridică două degete ca la şcoală.

Tudor *(făcând un gest explicativ ca şi când i-ar indica unde se află closetul. Alexandru face semn negativ cu capul)*: A, e o cerere la cuvânt! Poftim.

Alexandru: Dintre milionarii ăştia nu lipsesc nici doctorii. *(Se uită cu jenă la Maria, căreia parcă i-a uitat prezența)*

Tudor: Nu lipsesc. Dar eu, în rândul doctorilor ălora puțini care au milionul, văd cadavrele disecate, văd cursurile de la morgă, văd sufletul pe care doctorii ăştia stau să şi-l dea ca nişte oameni să nu şi-l dea pe-al lor. Cel mai mare procent de infectare e la chirurgi, domnule dragă. Milionarii proveniți din alte „ramuri” mor liniştiți pe perna lor.

Maria: Ce aveți oameni buni? Un subiect mai vesel nu găsiți? Vă vedeți odată la un secol şi-n loc să vorbiți de fotbal ca nişte oameni serioşi şi pe drumul pensiei, uite ce vorbiți voi? Papa, eşti cu maşina? Atunci pot să-ți dau şi eu un geamantan...

Sânziana *(intrând la ultima replică)*: De ce unul singur?

Ia-ți tot ce-ți încape în maşină. Salut! *(Se uită spre cei doi soți ai ei. Ca pentru sine, dar atât de tare încât să audă Maria care se află în prim-plan)* Tusea şi junghiul.

Alexandru se apropie şi-i sărută mâna.

Tudor stă mai departe pe scaun.

Sânziana: Ce rost are să te muți în rate? Iei tot ce poți acum, iar dacă ai nevoie de mobilă vii cu o taxi-furgonetă.

Maria: Voiam să *simțim* mai puțin mutarea asta.

Sânziana: Adică s-o *simt eu* mai puțin. Nu-ți face griji. Eu sunt învățată să pierd. Aş putea să spun că toată viața am fost pierzătoare plasată.

Tudor *(ca să devieze conversația)*: Domnul Bujor a fost neplăcut impresionat că s-au vândut *(arată cu mâna)* tablourile de-acolo.

Sânziana: Ei, nu mai spune! Un pic de schimbare nu strică într-o casă. Schimbă fiecare ce poate. Eu am schimbat două tablouri pe două pete pe zid. Să-i dea înapoi domnului Bujor fiică-sa banii de pe tablouri. Dânsa e chirurg şi pe cât se *vede (face un gest cu capul spre sticla de whisky şi spre cartuşul de Kent)* o să aibă de unde să-i dea înapoi.

Alexandru: Nu despre dat înapoi era vorba. Era vorba că erau două tablouri splendide şi că e păcat că Maria n-o să le mai aibă.

Sânziana: Alexandre dragă – dacă-ți era atât de jale de ce-o să piardă Maria din marea ei moştenire de la tine, două tablouri şi o sufragerie pe care după cum spuneai o făcuse-n ’51 tatăl tău pentru un client care deşi o plătise n-o mai luase niciodată, dacă ți-era atâta jale că i se duce moştenirea – trebuia să mai fi desfăcut din când în când băierile pungii.

Tudor: Dracu’ m-a pus s-aduc vorba despre tablourile alea. Dracu’...

Maria: Oameni buni, ce rost are să dezgropăm la nesfârşit morții.

Sânziana: Sunt şi morţi care ar merita să fie scoşi în fiecare zi din groapă şi scuipați.

Alexandru: Sânziana, uneori mă-nspăimânți.

Sânziana: Uneori? Care-s „uneori”-le alea că de paişpe ani nu ne-am văzut! Dacă pe tine cu firea ta gingaşă te sperii, dar pe alții...

Maria: Mamă, dacă am încerca să nu ne mai împungem unii pe alții, dacă am încerca să nu vedem doar găurile din caşcaval...

Tudor: Nimeni nu se opune fericirii şi bunelor noaste intenții.

Maria: Tudore, ai putea o clipă să nu mai faci pe deşteptul?

Tudor: Dar n-o fac, sunt!

Maria: Nu ştiu de ce să fim cu toții atât de nemulțumiți. Eu am o meserie, sunt apreciată, oricum grija mea n-o mai aveți, fiecare dintre voi are un copil care nici ăla nu-i pe drumuri. Ana e măritată cu un om cunoscut, nepotul de frate al lui Tudor. E studentă acolo unde e, pe Bogdan, mon demi-frère, şi pe Şerban n-o să-i lase mamele lor să bată pavelele pe-acolo pe unde sunt. Tu, mamă, eşti un microbiolog de mâna întâi, Tudor e un hematolog de renume național...

Tudor: Am trecut deci de faza județeană...

Maria: Tata e un scriitor cunoscut. Nu înțeleg deloc ce motive de nemulțumire aveți în general şi unii față de alții.

Tudor: „Cu pace, Domnului să ne rugăm”.

Sânziana: Maria, pentru cine te osteneşti tu cu tabloul ăsta idilic? Ne consideri pe vreunul idiot?

Maria: Mamă de ce trebuie să ne încrâncenăm tot timpul? De ce din orice să ne aflăm sămânță de nemulțumire? Dacă Ana, în loc să plece la Los Angeles cu bărbatu-său, ar fi plecat într-o junglă la canibali n-ai fi fost mai nenorocită.

Sânziana *(uitându-se fix la Maria)*: Când stăteam în mansarda din Cercului, la etajul întâi locuia o

familie de evrei cu care ne-am împrietenit. Oameni tare cumsecade. Berta şi Sandu Herşovici. Aveau prăvălie de mode pe Şelari. Băiatul lor, Marcel, este marele pianist Marcel Herşovici. Berta-i spunea mamei: „Dragă Smarandă, la noi la evrei unul are o mică prăvălie, altul o slujbă, unul face pe misitul, în sfârşit, o familie întreagă roboteşte zi şi noapte ca unul din familie să aibă timp să gândească şi să se facă rabin”. *(Toți ceilalți o privesc nedumeriți. Sânziana vorbeşte ca şi când şi-ar smulge din inimă fiecare cuvânt)* În ’51 îl băgaseră-n puşcărie pe taica, pe bunicu-meu, că n-avusese de unde să dea cotele. A fost condamnat la 18 ani. La recurs, cu mare greutate i-a găsit mama un avocat. Un mare avocat evreu care a izbutit să-i reducă taicăi condamnarea la 3 ani. Când a ieşit taica din puşcărie, l-a trimis în Bărăgan. Avocatul se numea Mario Sidalgo. Un bărbat frumos, deştept şi pe deasupra om tare bun. A cerut-o pe mama de nevastă. Mama s-ar fi măritat cu el, dacă Mario n-ar fi plecat. Doi ani a încercat s-o convingă să plece cu el. Mi-aduc aminte ce i-a spus mama, i-a spus: „Mario, cred că-ți par nebună că nu vreau să plec din mansarda asta, din acest Eiedersicriumeir cum îi spune Marilena *(spre ceilalți)*, o colocatară a noastră din mansardă. Aşa cum nu-ți părăseşti părinții fiindcă sunt nenorociți şi săraci, tot aşa nu-ți părăseşti nici țara. Te iubesc, Mario, şi îți mulțumesc că vrei să mă iei pe mine, pe copilul meu, pe părinții mei, să mă iei cu tot neamul meu şi cu toate nenorocirile noastre. Dar noi suntem atât de legați de pământ *(face un gest de neputință)* că nu putem. Nu te pot obliga, nici măcar ruga să-ți legi soarta de soarta noastră. N-ai voie să dispui de viața nimănui. Nici măcar să-ncerci. Berta spune că la voi, un neam întreg munceşte ca unul din neam să poată gândi şi s-ajungă rabin. Eu sunt rabinul unui neam de țărani care de două mii de

ani au dat cu sapa-n pământ ca eu s-ajung să gândesc. Aici *(face un gest cu mâna-n pământ)* trebuie să gândesc".

Tăcere apăsătoare. Spectatorul trebuie să-şi dea seama că Maria, Alexandru, Tudor caută un subiect de conversație. Sânziana se uită pe fereastră.

Tudor: Odată la un rabin etc. etc. Şi zice rabi: şi tu ai dreptate... şi tu ai dreptate... şi tu ai dreptate. Domnule Bujor, ce ai zice de o partidă de table?! *(Bujor şi Tudor se retrag şi joacă table)*

Maria *(luându-şi inima-n dinți)*: Mamă, bunița i-a spus domnului acela că n-ai voie să dispui de viața nimănui. Nici măcar să-ncerci. Anei şi mie ce ne reproşezi?

Sânziana *(în linişte)*: Dar mama nu-l făcuse pe Mario Sidalgo.

Maria: Mamă, şi tu, fiindcă ne-ai făcut nu ne dai voie să ne trăim viața aşa cum concepem noi?

Sânziana: Maria, atâta timp cât n-ai copii nu poți înțelege eşecurile dintr-un suflet de mamă. Nu poți înțelege că uneori nişte să le zicem reuşite sociale ale copilului pot fi simțite de mamă ca nişte eşecuri. Maria, ține minte pentru vremea când ai să ai copii: pentru o mamă nu există eşec mai mare decât să fie părăsită de copilul ei.

Maria: Dar eu nu te părăsesc, pentru numele lui Dumnezeu!

Sânziana *(uitându-se cu înțelegere la Maria)*: Maria, tu crezi că eu nu ştiu că nu te-ai mângâiat niciodată, că taică-tău te-a părăsit. Crezi că nu mi-am dat seama că douăzeci de ani n-ai făcut altceva şi nu te-ai gândit la altceva decât cum să-i dăm sâc? Crezi că eu am crezut că m-ai îndemnat. M-ai somat să mă mărit, ca să-mi „refac" *eu* viața sau ca să te răzbuni *tu* pe taică-tău?

Maria: Mamă...

Sânziana: Fata mamei, ăi fi tu deşteaptă, dar să ştii că mai sunt şi alții. Douăzeci de ani ți-ai ros

unghiile-n sinea ta că ți se furase ce era al tău. Crezi tu că eu cred că tu te duci la taică-tău fiindcă ți-e milă de el şi fiindcă l-ai iertat? Nu, Maria. Te duci să-ți păzeşti ce consideri că ți se cuvine, să-ți păzeşti moştenirea, cum îşi păzeşte câinele osul. Acum e vremea ta. Ai aşteptat şi întâmplarea a vrut să n-aştepți degeaba.

Maria: Mamă...

Sânziana: Maria, eu mama ta, o ființa demodată, desueta, un fel de fosilă vie, un ornitorinc printre atâtea ființe întrepride şi puse pe căpătuială, eu îți spun: nu îți trăi viața ca pe o permanentă răzbunare.

Alexandru *(cu un aer politicos şi curtenitor)*: Doamnele mele, îmi permiteți să mă retrag. Am abonament la Ateneu. N-aş vrea să întârzii.

Tudor caută pardesiul lui Alexandru, i-l întinde politicos

Maria: Papa, mă iei şi pe mine cu geamăntănaşul meu?

Alexandru: La dispoziția dumneavoastră, domnişoară.

Sânziana: Şi să-ți mai spun ceva, Maria: nu face din oameni instrumente prin care să-ți răzbuni eşecurile.

Maria: Ce vrei să spui?

Sânziana: Dacă ai să te gândeşti bine, cred că ai să pricepi. Mi-a dat azi cineva un telefon.

Maria se schimbă la față.

Maria: Cine ştie ce bârfă sau ce intrigă.

Sânziana: Aşa m i-am spus şi eu.

TABLOUL 4

Se luminează un cabinet medical, de fapt, un birou la care se află doctorița Marina. În fața biroului, în picioare, cele două „fete” ale unei paciente. Lângă Marina, într-un colț mai retras, Maria.

Marina: Păstrați-vă rinichii, doamnelor, că o să mai aveți nevoie de ei.

Fiica I: Doamnă doctor, dar e mama noastră!

Fiica II: E riscul nostru!

Fiica I: Poate, totuşi, reuşeşte!

Marina: Doamnelor, să admitem că „poate, totuşi, reuşeşte”. Are optzeci şi doi de ani. Câtă vreme credeți că ar dura această reuşită? Cum credeți dumneavoastră că o să găsiți pe lumea asta vreun doctor zdravăn la cap, care să accepte să-i ia unui om în putere, un om care n-a împlinit cincizeci de ani, să-i ia un rinichi, *unul din doi*, ca să-l transplanteze unei epave?

Fiica I *(neluând în seamă cuvântul „epavă”)*: Doamnă doctor, dacă totuşi ați mai încerca nişte perfuzii...

Marina: Pentru ce? Ca s-o chinuiți? Mi-a spus asistenta că vreți s-o luați din serviciul meu şi s-o duceți la doctorul Berlogea. Luați-o, nu vă jenați. Dar decât ați tot înțepa-o ca pe-o pernă de ace, mai bine ați lăsa-o să moară în linişte

Fiica I: Doamnă doctor, noi n-avem copii, ea este tot ce avem mai drag.

Marina: Parcă numai dumneavoastră pe lumea asta n-aveți copii. *(Îşi aprinde o țigară)* Dar pe ea ați întrebat-o vreodată ce părere are despre viața asta a ei, de care dumneavoastră trageți cu dinții?

Fiica II: De dragul nostru ar face orice!

Marina: Cred că de cel puțin doi ani bate spitalele de dragul dumneavoastră. Doamnelor, *problema esențială a unei vieți* e următoarea: îți mai trebuie sau nu-ți mai trebuie *ție, ție ăl care-o trăieşti*, nu fiicelor, ginerilor, cuscrilor, vecinilor de peste gard. Asta e. Suferința ei, viața asta de cadavru conservat, credeți că e mai mică decât durerea dumneavoastră?

Fiica I: Doamnă doctor, dar e mama noastră!

(Amândouă fetele izbucnesc în plâns)

Marina: Şi eu am avut mamă, că nu sunt nici eu generație spontanee. Dar eu am lăsat-o pe mama mea să moară-n linişte. *(Pauză penibilă, lugubră)* Doamnelor, ați fost vreodată la o înmormântare ortodoxă*? (Cele două fiice se uită disperate la Maria, parcă cerându-i ajutorul, apoi, într-un târziu)*

Fiica II *(răspunde cu nedumerire)*: Da, sigur că am fost, doar suntem ortodoxe.

Marina: Dacă ziceți că ați foat, să vă amintesc eu o frază din slujba de înmormântare. Zice Psalmistul: „...zilele anilor noştri sunt şaptezeci de ani, iar de vor fi în putere – optzeci de ani; şi de este mai mult decât aceştia – osteneală şi durere”! Toți murim, doamnelor, din fericire. Duceți-vă, stați cu ea, duceți-o la doctorul Berlogea, dacă vreți, dar n-o mai chinuiți.

Cele două pleacă îngândurate, uitând să mai dea bună-ziua.

Marina: Ți se pare c-am fost cam dură, nu-i aşa?

Maria: Mi-a fost milă de ele, săracele!

Marina: „Săracele”? Pe ce pariem că mâine, poimâine, răspoimâine, când le moare mama, fiicele astea îndurerate au să ia înapoi şi o coajă de săpun, şi-o rămăşiță de pastă de dinți şi sulul de hârtie igienică pe sfârşite, care-ar mai putea să „fericească” pe cineva, pe aici prin spital? După asta, ce-o să aibă mai prost prin dulap, de la

răposată, o să-i dea Mariei sau Lenuței, sau cum o fi chemând-o pe femeia care le vine cu ziua la curățenie. Restul au să şi-l împartă frățeşte, certându-se mai întâi pentru fiecare lucruşor. Unele lucruri au să le poarte, altele au să le vândă, mărunțişurile – au să le dea pe cratițe la țigani.

Maria: Eşti atât de sigură? De ce?

Marina: Să ştii că nu mă dau drept Nostradamus. Le cunosc de doi ani. Se spune că nimeni nu cunoaşte aşa de bine bărbații cum îi cunosc curvele. Noi, doctorii, făcând toată viața trotuarul condiției umane, învățăm şi noi câte ceva despre lume.

Maria: Tanti Marina, dacă ar fi să iei viața de la început, ce-ai face?

Marina: Nimic din ce-am făcut.

Maria: Nu te-ai mai face doctoriță?

Marina: Cel mult de laborator.

Maria: Mi se pare atât de ciudat ce îmi spui!

Marina: Îți urez să gândeşti altfel despre viața ta când ai să ai vârsta mea de acum.

Maria: Tanti Marina, ai să te superi dacă am să-ți spun că nu te-am bănuit niciodată aşa cum te-am văzut astăzi.

Marina: Şi cum m-ai văzut astăzi?

Maria: Ieşindu-ți din fire. Te-am văzut la capătul răbdării.

Marina: În meseria noastră nu rămâne mizerie a vieții pe care să n-o vezi. Câtă durere, câtă nenorocire şi câtă abjecție poate să vadă un medic în viața lui, doar un preot poate că mai aude. Şi mă întreb, dacă şi el. Pentru că omul care nu se teme să facă mârşăvii, nu se teme nici să le treacă sub tăcere când îşi face inventarul față de mediatorul lui Dumnezeu. Cu cât participi mai mult la durerile oamenilor, cu atât eşti mai copleşit de monotonia noastră. După părerea mea sunt, în mare, două tipuri de medici: unii optimişti, care s-au făcut medici cu speranța de a alina suferința; alții

indiferenți, cărora nu le pasă cine ştie ce nici de suferință, nici de alinarea ei. De doi ani trebuia să ies la pensie.

Maria: Şi îți pare rău că n-ai ieşit la pensie?

Marina: O să-mi pară rău când am să ies.

Maria: Mama de multe ori spune că abia aşteaptă să iasă la pensie.

Marina: Dar maică-ta are două fete, bărbat.

Maria: Ana e-n America, eu mă mut la tata, cu Tudor lucrurile nu merg prea bine...

Marina: Da. Dar când se uită-n urmă şi-n jur nu e pustiu.

Maria: Tanti Marina, dacă ar fi să iei viața de la început ce-ai face?

Marina *(se gândeşte)*: Cred că afară de medicină, nimic din ce-am făcut.

Maria: Tanti Marina, sunt zile când mă simt de parcă ar fi trecut un tăvălug peste mine. Mai ales când sunt nemulțumită de mine.

Marina: Meserie grea viața. Trece într-o zi Iisus şi vede cum un bărbat se ținea după o femeie spunându-i nişte vorbe necuviincioase. „Omule, de ce te porți aşa?” zice Iisus. „Doamne, – răspunse omul – eram olog şi m-ai vindecat, acum ce să fac...?” Mai merge Iisus şi se-ntâlneşte cu un alt bărbat care se uita cu o privire neruşinată la o femeie. „Omule, – îi zise şi ăstuia Iisus – de ce te uiți aşa?” „Doamne eram orb şi mi-ai dat vederea, acum ce să fac?” Merge Iisus mai departe şi vede pe marginea unui şanț un om plângând cu capul în mâini. „Lazăre, tu eşti? îl recunoaşte Iisus pe omul de pe marginea şanțului, de ce plângi?” „Murisem, Doamne, şi m-ai înviat. Acum ce-ai vrea să fac?!”

Maria este scuturată de un fior. Se uită întrebător la Marina

Marina: Ți-am spus o parabolă din Oscar Wilde. *(Pauză)* Sunt o babă nebună, bună doar de speriat copiii.

Maria: Eşti cea mai extraordinară „babă” pe care o

cunosc, pe care o iubesc şi o admir cel mai mult.

Marina: Mai bine spune-mi tu de ce-ai venit la mine.

Maria: Uitasem de tot. Vreau să te rog să te uiți la nişte urografii. Aici sunt două clişee pe gol. Celelalte sunt cu substanță.

Marina ia un clişeu şi se uită în zare.

Maria: Pot trece la 12 după ele? Că trebuie să intru-n operație cu profesorul Pascu.

Marina: Sunt aici până la două.

Maria: Sărut mâna. *(Ajunge la uşă)*

Marina *(uitându-se la alt clişeu)*: Maria, să ştii că uşor se ajunge singură la şaizeci de ani. Uşor şi fără să bagi de seamă. Şi foarte uşor ajungi „fostă”...

TABLOUL 5

Sufrageria din toate celelalte tablouri.

Sânziana: Te rog să vorbeşti cu Gelu să ne-nveţe cum să formulăm acţiunea. Adică să ţi-o scrie el. Din vina amândurora. Cum crede el că e mai bine. Aici am „compus” un anunţ de schimb de locuinţă. Dă-l tu mâine la *„România liberă”.*

Tudor: S-ar zice că ai de gând să te măriţi şi că nu vrei să-i pui candidatului răbdarea la încercare.

Sânziana: Tudore, două experienţe sunt de ajuns la o viaţă de om.

Tudor: Ce te supără cel mai mult la mine?

Sânziana: Lipsa de voinţă.

Tudor: Nu toţi oamenii au firea şi caracterul tău. Nu-i poţi face pe toţi pe acelaşi calapod. Fără să mă-ntrebi, îţi spun şi eu ce mă supără cel mai mult la tine: ai vrea ca lumea să fie o multiplicare la nesfârşit a Sânzianei Hangan.

Sânziana: Am mai auzit. Ar fi nemaipomenit de plictisitor. Tudore, te rog să mă ierţi pentru dezamăgirea pe care ţi-am pricinuit-o.

Tudor: Mă iei peste picior?

Sânziana: Nu. Vorbesc foarte serios. Când legăm un om de viaţa noastră cred că nu ne dăm seama de gravitatea acestui lucru. Intrăm într-un angrenaj de relaţii în care de cele mai multe ori dezamăgim şi suntem dezamăgiţi. E greu să-ţi iei răspunderea unei vieţi, a relaţiilor dintre viaţa ta şi viaţa altuia.

Tudor: Nici să ai câine sau pisică nu e uşor. Îţi iei şi atunci răspunderea unei vieţi. Îmi pare rău că te-am dezamăgit. Te rog să mă ierţi.

Sânziana: Unui om îi poţi accepta sau nu firea, dar să i-o ierţi nu se poate.

Tudor: Şi firea asta a mea te scoate din sărite, nu? Nu mă mai poţi suporta. *(Îşi toarnă un strop de votcă în pahar)*

Sânziana: Am obosit, Tudore. Nu mai am răbdare de nimeni şi de nimic.

Tudor: Mă asemeni de multe ori cu Alexandru Bujor, nu-i aşa?

Sânziana: Aşa e.

Tudor: Şi ţi se pare, probabil că nu merita deranjul să ne schimbi pe unul cu altul.

Sânziana: Uiţi că eu nu l-am lăsat pe Alexandru Bujor, ca să te iau pe tine.

Tudor: Da, dar tu uiţi că el a vrut să se împace cu tine.

Sânziana: Eu nu mă cert cu oamenii, ca să nu trebuiască să mă împac.

Tudor: Dacă Alexandru nu te-ar fi lăsat, tu nu te-ai fi despărţit de el niciodată?

Sânziana: Niciodată.

Tudor: De dragul Mariei?

Sânziana: De dragul Mariei.

Tudor: Şi atunci de ce nu te-ai împăcat cu el tot de dragul Mariei?

Sânziana: Ştiam că nu mai pot. Oricât aş fi vrut.

Tudor: Am înţeles.

Sânziana: Şi Irina a vrut să se împace cu tine.

Tudor: Şi eu ştiam că nu mai pot. Ca şi tine cu Alexandru.

Sânziana: Doar că motivele erau diferite. Eu eram sătulă de Alexandru până-n gât. Într-un fel îmi rezolvase o problemă foarte complicată – mă făcuse să obţin ceea ce eu nu îndrăzneam să obţin din proprie iniţiativă: despărţirea. Să ştii că n-a fost deloc o chestiune de orgoliu în faptul că m-am împăcat cu el.

Tudor: Acum te-ai împăca?

Sânziana: Ferească Dumnezeu! Tu nu te-ai împăcat cu

Irina din orgoliu. O iubeai, şi-ai iubit-o mult şi bine. Nu te-ai împăcat fiindcă nu o puteai ierta că ți-a preferat pe altcineva.

Tudor: Da' de unde!

Sânziana: Tudore, de ce să nu fim sinceri? De ce să ne ascundem după deget? Dacă dragostea ar exista numai acolo unde există reciprocitate şi dacă ar înceta odată cu încetarea acestei reciprocități, viața ar fi un paradis.

Tudor: Şi dacă am iubi pe cine trebuie...

Sânziana: Îhî...

Tudor: Sânziana, tu când te gândeşti la omul pe care l-ai iubit sau la oamenii pe care i-ai iubit, presupunând că nu-l mai iubeşti sau nu-i mai iubeşti, nu ți se par acum, când dragostea a trecut, că erau nişte diamante de gheață care s-au prefăcut în apa din care erau făcuți?

Sânziana: Când trece vârsta dragostei urmează o demitizare vertiginoasă. Mor toți eroii.

Tudor: Să recunoaştem că cea mai frumoasă păcăleală din viață tot dragostea rămâne.

Sânziana zâmbeşte unor aduceri-aminte

Tudor: Viața are un singur mister: cel imaginar. *(Tăcere)* Sânziana, tu bagi de seamă ce paşnic vorbim noi şi cât echilibru am căpătat de când am ajuns la concluzia că trebuie să ne despărțim?

Sânziana: E firesc. S-au schimbat raporturile dintre noi. Să vezi ce-o să ne-nțelegem când vom fi divorțați!

Intră Maria.

Maria: O, ce frumos! Ca doi porumbei.

Sânziana: Ăsta e cuvântul.

Tudor: Ce noutăți ne mai aduce domnişoara doctor?

Maria: Solduri ultima modă. Luați! Cumpărați! Slavă Domnului, nicio noutate.

Tudor: Pe mine o să mă scuzați. La 6, ține Alecu o comunicare şi ar fi nepoliticos să întârzii.

Maria: Mergi cu bine şi să te plictiseşti cât mai puțin.

Sânziana îl salută cu mâna.

Maria: Chiar se duce la o comunicare?

Sânziana: Parcă are vreo importanță...

Maria: Mamă, tanti Marina *(Sânziana pare uşor nedumerită)* – Marina Argeşanu – a fost vreodată măritată?

Sânziana: Ce-ți veni aşa deodată cu Marina Argeşanu?

Maria: Simplă curiozitate.

Sânziana: A fost măritată cinci ani cu un inginer, un om admirabil. Pe urmă, din nenorocire pentru ea, Mariana a făcut o pasiune pentru profesorul cu care a lucrat douăzeci de ani, profesorul doctor docent Stelian Râmniceanu. Şaisprezece ani Marina a deținut cupa de amantă *en titre*, printre amantele marelui profesor. După şaisprezece ani, profesorul a trecut cupa unei favorite mai tinere.

Maria: Din nenorocire ai spus? Crezi că a fost o nenorocire atât de mare?

Sânziana: Dacă tu îți închipui că-i o fericire şi-o onoare să fii amanta unui om vestit, să culegi firimiturile vieții lui, în timp ce el îşi vede bine mersi de casa, de copiii şi de nevasta lui, plus de plevuşca amantelor pasagere, dacă aşa îți închipui...

Maria: Dar ea cum a acceptat aşa ceva şaisprezece ani?

Sânziana: Când ai acceptat o situație, durata vine de la sine, zilele, anii se-nşiră ca mărgelele pe ață. Când eşti tânăr nu poți să pricepi că azi eşti copil şi mâine moşneag.

Maria: Există şi bărbați care nu îşi lasă casa când fac pasiuni, văd, nu ca tata.

Sânziana: Există, există. Ăştia-s ăia care ştiu că pasiunea cum vine aşa trece şi că dacă îşi iau amanta de nevastă ea o să fie pe urmă o nevastă ca toate nevestele. Tatăl tău nu m-a lăsat pe mine din cauza pasiunii pentru Dana Liveanu, ci din vanitate: ea era o actriță în plină ascensiune. Şi-o actriță mare.

Maria: Mamă, cum îți explici tu că o femeie ca Marina, frumoasă, că-i frumoasă şi acum, pot să-mi

închipui cum a fost în tinerețe, frumoasă, deşteaptă, excepțională profesional, cum îți explici că şaisprezece ani a stat legată de un om care i-a oferit, ce?

Sânziana: La început a fost pasiune, apoi orgoliul de a-şi demonstra că inspiră sentimente de durată.

Maria: Am auzit că profesorul Râmniceanu a trimis-o la tot felul de specializări în străinătăți.

Sânziana: Era foarte generos când *nu* era vorba de punga lui.

Maria: Înțeleg că pe punga lui nu prea era.

Sânziana: I se părea că totul i se cuvine. Nu s-a ruinat pentru nici una cu care s-a ținut. Burse, titluri cu duiumul, că nu-l costau nimic. O dată i-a cerut Marina 5.000 de lei împrumut şi el i-a spus că nu-i poate da, fiindcă avea toți banii depuşi pe carnete cu câştig în autoturisme.

Maria: Nu pot să cred!

Sânziana: Ba să crezi, Maria. Să crezi. Omul se poate ridica şi la sublim, dar poate fi şi de o meschinărie de neînchipuit.

Maria: Acelaşi om?

Sânziana: Omul ca specie. Dacă n-aş fi fost de față la scena „împrumutului", să ştii că nu ți-aş fi povestit-o. Eşti singura ființă căreia i-am spus acest lucru. Te rog să nu spui nimănui. Nu e frumos să-i vorbeşti de rău pe morți. Ție ți-am spus fiindcă eşti copilul meu şi fiindcă sper ca morala fabulei să-ți folosească.

Maria: Mie? În ce fel?

Sânziana: Maria, ştii, cred, că şi profesorul doctor docent Gabriel Pascu este însurat şi are copii. Şi dacă nu ştii, îți spun eu că nu e mai culant decât predecesorul său, profesorul doctor docent Stelian Râmniceanu.

Maria: Şi de ce m-ar interesa pe mine cât de culant este profesorul Pascu?

Sânziana *(ca şi când n-ar fi auzit replica Mariei)*: Spre

deosebire de Râmniceanu, Pascu nu îşi trimite colaboratoarele în străinătate la specializări şi nici nu le învață meserie.

Maria: Să fie sănătos!

Sânziana: Asta ziceam şi eu. Să fie sănătos, dar fără tine.

Maria: Mamă, ce vrei să spui cu asta?

Sânziana: Ştii foarte bine ce vreau să spun.

Maria: Ce-oi fi vrând? Să nu mai lucrez cu el?

Sânziana: Eventual. În orice caz să te desparți de el.

Maria: De unde ştii?

Sânziana: Asta e important.

Maria: De unde ştii că nu sunt numai vorbe? De ce eşti aşa de sigură că e ceva între noi?

Sânziana: Fiindcă-l cunosc.

Maria: Şi dacă l-aş iubi?

Sânziana: Ai avea o scuză. Dar nu-l iubeşti.

Maria: De unde ştii că nu-l iubesc?

Sânziana: Nu ți-am spus că-l cunosc? Era cu doi ani înaintea mea în facultate.

Maria: Şi ce dacă-l cunoşti?

Sânziana: Şi te cunosc şi pe tine. Nici măcar din interes n-o faci. O faci ca să-i arăți lui Vlad cine ai ajuns tu, ca să-i dai cu sâc fiindcă nu te-a luat. Maria, nu îți trăi viața ca pe o răzbunare.

Maria: E viața mea şi o trăiesc cum vreau!

Sânziana: Lasă replicile astea de femeie fatală. Replicile astea erau la modă pe vremea filmului mut. Sunt la modă oricând însă în gura femeilor proaste.

Maria: Mamă, nu l-am iubit pe Vlad? După trei ani de prietenie...

Sânziana: Ştiu ce înseamnă „prietenia” pentru generația voastră...

Maria: După trei ani de dragoste, poftim, dânsul nu s-a însurat cu mine fiindcă nu „l-au lăsat” părinții. În schimb, i-au găsit o fată „bună” cu casă, cu maşină, cu paştele mă-sii...

Sânziana: Şi ce ți-ai zis tu: ia să fiu eu „prietenă” cu

profesorul nostru ca să umble toți în vârful degetelor în fața mea, prin urmare şi Vlad şi nevasta lui Vlad.

Maria: Şi dacă ar fi aşa?

Sânziana: Mi-e milă de tine, Maria. Din toată treaba asta nu îți dai seama că tu eşti păcălită? De asta te interesează trecutul Marinei Argeşanu? Ca să afli cum se ajunge la 60 de ani singură şi fostă metresă a unui ilustru profesor? Un om însurat şi cu 22 de ani mai bătrân decât tine... Şi dacă te-ar lua de nevastă, ce să spun, ai da lovitura la lada de gunoi: te-ai mărita cu unul care ar putea să-ți fie tată şi plin de hachițe ca o fată bătrână.

Maria: Dacă ți se pare că la vârsta lui nu mai poate fi iubit, te înşeli.

Sânziana: Napoleon l-a întrebat o dată pe doctorul lui dacă la 70 de ani un bărbat mai poate avea copii şi doctorul i-a răspuns că uneori se poate. „Dar la 100 de ani?" l-a întrebat Napoleon. „La 100 – totdeauna!" Aşa şi cu iubirea. Şi mai e şi însurat.

Maria: M-aş fi aşteptat la mai multă înțelegere din partea ta, pentru păcatul lui de a fi însurat. Dacă îmi aduc eu bine aminte şi tu ai avut un iubit însurat şi nu te-a mai mustrat conştiința, aşa că nu ştiu de ce îmi ții mie predica asta. Probabil că vârsta şterge multe din memorie, mai ales o anumită vârstă, când unele femei o iau pe calea bătrâneții.

Sânziana *(dându-i două palme bine simțite. Îşi retrage mâinile şi le priveşte cu părere de rău. Pauză)*: Când l-am acceptat, doi ani din viața mea pe Mircea, eram atât de singură după ce m-a părăsise distinsul tău tată, atât de singură şi de nenorocită, încât m-am agățat de Mircea ca de un colac de salvare. N-am făcut-o nici ca să-i stric casa şi nici cu vreun interes. Voiam să am şi eu un gând plăcut şi iluzia că trăiesc şi că însemn ceva pentru cineva. M-am dezmeticit la timp şi m-am despărțit de el

când mi-am dat seama că-i puneam căsnicia în primejdie. Nevasta lui n-a ştiut niciodată. Greşeli am făcut destule în viață, dar lucruri murdare, de care să-mi fie ruşine, nu. *(Tăcere)* Acum 14 ani am avut o discuție amândouă, tot în sufrageria asta. Cu toate că eu am ajuns la vârsta când „anumite" femei o iau pe calea bisericii, îmi aduc aminte şi virgulele din discuția de atunci. Mi-ai spus: „Aş fi o ipocrită dacă nu ți-aş spune ce cred despre viața ta". Şi eu aş fi o ipocrită dacă nu ți-aş spune despre viața ta. Ştiu că şi astăzi ai avea multe să-mi spui despre viața mea. Numai că viața mea e la asfințit. Mie mi-ar fi ruşine să mă dezbrac în fața unui bărbat de-o seamă cu tine. Mi s-ar părea un incest. Vrei să respect un bărbat care profitând de poziția lui întinde mâna după femei care ar putea să-i fie copii, fără măcar să aibă scuza că iubeşte, din simplul drept al suveranului? Un bărbat care nu cheltuie nimic cu o femeie, nici măcar bursele şi titlurile statului? Dacă vrei să ştii, copila mea, dintre toți bărbații curvari şi profitori pe care i-am cunoscut în viața mea, domnul profesor doctor docent Gabriel Pascu mi-e cel mai antipatic şi cu mult înainte de-a fi pus laba pe tine. Şi vrei să fiu mândră că fata mea face parte din escadronul întâi al celor care se culcă cu şefii pentru avantajele reale sau iluzorii? Dacă s-ar muri de scârbă ar trebui să fiu de mult moartă.

Intră Tudor. Sânziana tace.

Tudor: A căzut o bombă ilariantă prin împrejurimi?

Sânziana: De ce să fi căzut?

Tudor: Păi atâta dispoziție trebuie să aibă o cauză mai mult decât obişnuită.

Sânziana: Nu era bombă ilariantă, era doar cu întârziere.

Maria, ca un câine bătut, pleacă fără să spună nimic

Sună telefonul lung.

Sânziana *(lui Tudor)*: Deranjează-te şi răspunde, te rog.

Tudor: Alo! Acum a ieşit pe uşă... Ce să-i spun? Doamne fereşte! *(Lasă receptorul, aleargă spre uşă, o deschide, fuge strigând „Maria, Maria", revine la telefon)* Doamnă, ieşise din bloc, am fugit şi pe stradă dar n-am mai prins-o... Da... Da...

Sânziana stă ca sub impresia a ceva neplăcut.

Tudor: A murit Alexandru. Alexandru Bujor. Infarct. Mi-a telefonat o vecină.

Sânziana (într-un târziu): Dumnezeu să-l ierte... Infarct... Moartea fericiților. S-a născut în zodia păcălelii, m-ar fi mirat să nu păcălească şi chinurile morții.

Maria, Sânziana, Tudor. Se înțelege c-a trecut mult timp

Maria: Am căpiat de-atâtea alergături, când la Administrația financiară, când la Notariat. Sute de dovezi, mii de certificate, comisie de la Patrimoniu. Numai de la O.N.U. încă nu mi s-a cerut nimic. Să vezi ce-o să mai fie când voi vinde apartamentul...

Sânziana: De ce să-l vinzi?

Maria *(surprinsă)*: Ca să mă mut înapoi la voi.

Sânziana: La voi? La care voi?

Maria: La tine şi la Tudor.

Sânziana: Tudor şi cu mine schimbăm apartamentul ăsta pe două locuințe, fiecare cu ulcica lui. Tu rămâi acolo unde eşti.

Tudor *(destul de timid)*: Cu evenimentele din urmă nu m-am dus nici cu anunțul la *„România liberă"*, nici cu Gelu n-am „fabricat" acțiunea de divorț.

Maria: Eu zic să fiți oameni rezonabili. Nu vă repeziți una-două la tribunal.

Sânziana: Mie îmi plac situațiile clare.

Tudor: Am înțeles, să trăiți. Drept care, mie, locotenentul de rezervă Şerban Tudor îmi permiteți să mă retrag. *(Se vede că face haz de necaz)*

Tăcere

Maria: M-am mutat la Chirurgie II. *(Sânziana tace)* Nu zici nimic? *(Sânziana tace)* Mamă, iartă-mă. *(Sânziana tace)* Cel puțin pe el l-ai iertat, acum

când are nevoie de iertarea noastră?

Sânziana: Dacă Dumnezeu există, de iertarea Lui are nevoie, nu de-a noastră.

Maria *(se apropie şi-o îmbrățişează Sânziana care se lasă îmbrățişată)*: Mamă, de ce nu vrei să mă mut din nou acasă?

Sânziana: Maria, taică-tău avea dreptate când zicea că trebuie să-ți tai odată buricul ăsta care te leagă de mine. Indiferent din ce motiv ai vrea să te întorci aici, nu e bine. Trebuie să-ți organizezi viața astfel. Să te mărițI, să faci copii. Să fii la casa ta.

Maria: După cât te-am dezamăgit şi eu şi Ana, tot mă mai îndemni să fac copii?

Sânziana: Copiii sunt o restituire a tot ce s-a investit într-un om, moral, material. Nu v-am făcut pe voi pentru ca să restitui prin voi ce-a investit mama în mine. Cât am reuşit, cât n-am reuşit – ştiu însă că mi-am dat osteneala. În ceea ce mă priveşte vreau să cred că mama mea nu s-a străduit în zadar. Aici m-am născut, aici am trăit, aici am să mor. Aşa cum ea, în 1953, n-a vrut să plece dintr-o mansardă, dintr-un fel de sicriu suspendat în care vara te coceai şi iarna degerai; dată afară din învățământ şi ajunsă dactilografă, mâncând doar cât să nu moară, aşa cum ea n-a plecat la mai bine, cu un om care o iubea şi pe care-l iubea, pentru ideea datoriei care o lega de neamul ei care dăduse două mii de ani cu sapa-n pământ ca ea să gândească, aşa şi eu am socotit să mă port în lume în aşa fel, ca atâta amar de sudoare vărsată-n brazdă să nu fie-n zadar.

Maria: Mamă, lasă-mă să mă-ntorc la tine! De ce nu vrei să fiu iar lângă tine?

Sânziana: Oamenii cu principii sunt sortiți să rămână singuri, Maria. Mi s-a urât să tot incomodez oamenii cu părerile mele. Am dat destul din mâini şi mi-am stors destul creierul pe lumea asta şi pentru lumea asta. Abia aştept să-mi pot permite

să gândesc, să încerc să pătrund esența acestui fenomen pe care-l avem în folosință vremelnică. Nu se ştie niciodată pentru cât timp. Socotesc că mi-am câştigat şi eu dreptul la un pic de linişte. *(Întorcându-se blând spre Maria)* Puii s-au făcut mari, au zburat din cuib...

Maria: Mamă, simt cum îmi bate vântul prin suflet. Învață-mă ce să fac.

Sânziana: Trăieşte, fiindcă la început a fost viața.

Maria: Uneori e atât de greu şi totul mi se pare atât de zadarnic.

Sânziana: Trăieşte, fiindcă pe urmă a fost tot viața.

Maria *(se apropie de Sânziana şi o zguduie)*: Mamă, în clipa asta când mi-e atât de greu, cum să alung pustiul ăsta din mine?

Sânziana *(scuturând-o şi ea şi strigînd ca şi când ar vorbi cu o surdă)*: Trăieşte, fiindcă dincolo de amărăciuni şi de bucurii, dincolo de țevi sparte şi de gropi în caldarâm, de care te izbeşti tot timpul, omul trăieşte *viață*. La început a fost viața, pe urmă a fost viața, pe urmă a fost viața. Asta să nu uiți.

Postfa**ţă**

Nu mai ştiu ce am simțit după ce am citit cartea „Arta conversației”, dar îmi amintesc că o tot răsfoiam, notam citate, o îndrăgeam şi mă bucuram sau mă întristam de suferințele Sânzianei... şi când auzeam că doamna Ileana Vulpescu a scris altă carte, alergam neobosită până o aveam... şi acelaşi ritual... trăire, citate, asemănare cu situații trăite de mine... aşa am simțit de fiecare dată... alături de inegalabila noastră doamnă! Mă impresiona prin omenie şi judecată dreaptă, prin viața tuturor presărată neapărat... cu înțelepciunea părinților, bunicilor... ori numai un om bun, cald, omenos, dar care nu se abate de la principiile sănătoase de viață şi cu fermitate şi într-un fel propriu ți le transmite subtil, delicat şi te pune pe gânduri... Un om frumos la chip şi suflet, tonic, înțelept, cu umor, care te făcea să vezi totul minunat... repet... un OM de la care am învățat să iau şi să iubesc oamenii aşa cum sunt! Când vorbea de toți şi de toate... ai fi ascultat-o uitând de timp, pentru că era omul calm, şi bun... care învăluia zbuciumul sufletesc în puterea de a merge mai departe, judecându-te întâi... pe tine! Cu ironii fine, zâmbea amar, dar transmitea aceeaşi linişte... şi o lecție de viață izvorâtă din demnitatea cu care şi-a trăit durerea şi suferința! Talentul dat de Dumnezeu a încântat cititorii, care atunci când cărțile se terminau ca „pâinea caldă”, aşteptau cu nerăbdare alte cărți, alte reeditări: ca să fie împăcați toți iubitorii de înțelepciune şi frumos. Aşa au fost încântați şi spectatorii în sălile de teatru: fantezia dramatică pentru copii, „Grădina fermecată”, care a văzut lumina rampei la Teatrul de păpuşi din Iaşi, în stagiunea 1980-1981. De asemenea, s-au bucurat de succes reprezentarea cu

„Arta conversației”, dramatizare (în colaborare cu actorul George Bănică): la Teatrul Giuleşti; Teatrul de Stat Oradea; Teatrul Național Craiova, Teatrul maghiar de Stat Cluj-Napoca. Lucrarea dramatică „Singurătatea unei femei” a fost jucată de Compania particulară Arlechin, la Piteşti. Emoționante sunt şi azi cuvintele preotului Constantin Necula referitoare la „Arta conversației”: „O seară de toamnă, în fața unui teatru în care urma să se joace romanul, am furat efectiv biletele din mâna unei doamne care se târguia prea mult, semn că nu iubea teatrul. Era regia lui Eugen Todoran. Teatrul din Giuleşti mi-a rămas primul cerc al evadării spre viața de după viață. Dorina Lazăr în rolul Sânzianei Hangan, Eugen Ungureanu în rolul lui Alexandru Bujor, Florin Zamfirescu în rolul lui Pavel Vlas. Cred că era şi minunantul George Bănică, coautor de scenariu, în rolul lui Tudor Şerban. Ceilalți, îi rog de iertare, s-au estompat în mintea fostului adolescent. Desigur că şi acum, scriind la acest gând de bucurie, aud glasul Dorinei Lazăr şi mă plec a cumințenie. Acelaşi spectacol a avut loc şi la Casa sindicatelor din Ploieşti... aceiaşi interpretare de excepție... îmi amintesc că am fost printre spectatori şi am trăit cu frenezie succesul piesei de teatru. Am mers la teatru şi cu familia doctorului meu stomatolog... om fin, erudit, cu principii de viață sănătoasă, dar foarte rezervat când a auzit că am luat bilete la teatru. A mers cu chiu cu vai, dar stătea ca pe ace, se tot mişca, se uita la ceas, nu ştiu ce îi spunea soției... semn că nu se simțea bine... apoi, surpriză... o replică rostită cu măiestrie de «eroii» noştrii şi nu s-a mai mişcat până la sfârşitul piesei de teatru. La final, a aplaudat fără a se opri; am plecat fără să spună ceva, dar m-a rugat să îi aduc cartea «Arta conversației»... i-am oferit-o cadou şi, de atunci, era nelipsită de pe biroul din cabinet, şi povestea tuturor ce a trăit, ce a simțit... cu câtă emoție a citit cartea şi cum o redeschide de fiecare dată, retrăind atmosfera acelui eveniment încheiat cu flori, aplauze, emoție, bucurie pentru reprezentație şi pentru romanul care a fost temelia spectacolului”.

Aceasta era fascinanta autoare Ileana Vulpescu: o asemenea sensibilitate ne este vădită când îi citim vreuna din cărți – scrise cu atâta talent, dăruire, sinceritate, înțelegere, speranță, sentimente adresate cititorilor săi. Considerații perfect valabile și când citim prezenta piesă „Singurătatea unei femei”!

Maria Cojocaru

Personajul central, doctorița Sânziana Hangan, izbuteşte să fie vie, reală, autentică fiindcă oglindeşte, în trăirea ei de fiecare clipă, familia din care face parte, profesia pe care o practică, relațiile ei cu societatea şi, uneori, avatarurile ei profesionale. Toate acestea exprimate prin cuvintele pe care le spune, le aude sau pe care doar sieşi şi le rosteşte. Asta fără să mai amintim „atâtea lucruri pe care le ştie" fără să i le spuie nimeni...

Dincolo de frumusețile stilului, un stil de un scânteietor firesc, – dincolo de vibrația autentică a eroilor şi de reuşitele tablouri de gen, cartea este, în primul rând, a unui moralist preocupat să afle sensurile ascunse ale existenței, explicația determinantelor sufleteşti.

N. Carandino
„Convorbiri literare" dec. 1980

„Arta conversației” se revendică de la ciclul românesc inaugurat în „Rămas bun”. Melina Mavros, eroina primului roman, apare fugitiv, evocată de Sânziana într-un excurs genealogic. Ceea ce unește adevărat cele două romane nu e atât intenția ciclică, ci modalitatea comună de a construi fundalul social. În „Rămas bun” e refăcut fragmentar începutul de secol XX. „Arta conversației” reconstituie atmosfera anilor de după al doilea război. (...) Ileana Vulpescu rafinează obiectivismul auto-ironic prin care a impresionat în romanul „Rămas bun”, găsind în „Arta conversației” tonul just pentru o proză de auto-denunțare mistificatoare a iluziei. Iluzia psihologică este subminată, dizolvată în plan abstract, în folosul unei iluzii noi. (...) Roman de o amplitudine amăgitoare, „Arta conversației” conține, în țesătura ficțiunii, un mic tratat de artă a povestirii.

Val Condurache
„Convorbiri literare” 8 aug. 1980

În piesa Ilenei Vulpescu (coautor George Bănică), personajele din celebra Arta conversației *se întâlnesc peste aproape un sfert de veac înfruntându-se cu sinceritate şi convingere.*

Singurătatea unei femei *deapănă povestea eroinei principale, doctorița Sânziana, femeie de o tulburătoare frumusețe morală. Ea înfruntă, cu demnitate şi curaj – ca medic, ca soție şi mamă – inerentele încercări ale vieții.*

O poveste de dragoste, cu bucuriile dar şi cu neaşteptatele eşecuri, cu speranță şi cu amăgiri, Sânziana străduindu-se, totuşi, să fie fericită şi să le insufle curaj oamenilor.

Irina Gheorghiu

INSTANTANEE FOTO

ILEANA VULPESCU LA DIVERSE VÂRSTE

Cu Romulus și
cu fetița lor

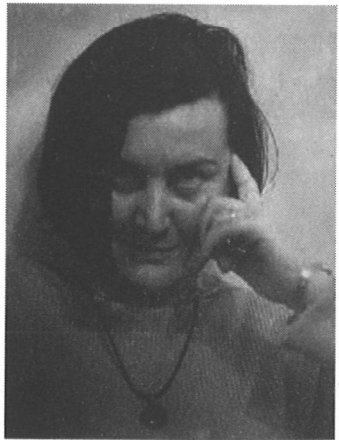

SECVENŢE DIN SPECTACOLUL CU PIESA „ARTA CONVERSAŢIEI" de la Teatrul Giuleşti

Data premierei : 6 iunie 1983.
Regia : EUGEN TODORAN. Decoruri : VASILE ROTARU. Costume : DANIELA CODARCEA.
Distribuţia : DORINA LAZĂR (Sinziana Hangan) ; FLORIN ZAMFIRESCU (Pavel Vlas) ; EUGEN UNGUREANU (Alexandru Bujor) ; ADRIANA TRANDAFIR (Maria) ; OLGA BUCĂTARU (Ileana Sachelarie) ; VASILE ICHIM (Dr. Staicu) ; ILEANA CODARCEA (Coana Liza) ; SIMION NEGRILĂ (Ing. Fodor) ; GEORGE BĂNICĂ (Tudor Şerban).

Dorina Lazăr şi Florin Zamfirescu

Adriana Trandafir
și Dorina Lazăr

Adriana Trandafir

Moment din obligatoria repetiție „la masă”, premergătoare celor de pe scenă...

Adriana Trandafir, Dorina Lazăr

SFÂRŞIT

În piesa Ilenei Vulpescu (coautor George Bănică), personajele din celebra *Arta conversaţiei* se întâlnesc peste aproape un sfert de veac înfruntându-se cu sinceritate şi convingere.

Singurătatea unei femei deapănă povestea eroinei principale, doctoriţa Sânziana, femeie de o tulburătoare frumuseţe morală. Ea înfruntă, cu demnitate şi curaj – ca medic, ca soţie şi mamă – inerentele încercări ale vieţii.

O poveste de dragoste, cu bucuriile dar şi cu neaşteptate eşecuri, cu speranţă şi cu amăgiri, Sânziana străduindu-se, totuşi, să fie fericită şi să le insufle curaj oamenilor.

Irina Gheorghiu

ISBN 9786069464434

9 786069 464434

Editura TEMPUS